

Quarterly Journal of Research in Social Studies Education

Providing a Framework for Population Education, and the Required Qualifications and Competencies of Population Education Specialists in Iran

Zohreh Karami

Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Farhangian University,
Tehran, Iran. Karami.edu@cfu.ac.ir.

ABSTRACT

Keywords:

population,
specialized
human
resources,
training,
population
education,
social growth
and
development.

1 .
Corresponding
author

Karami.edu@
cfu.ac.ir.

Background and Objectives: The aim of this study is to present a framework for population education, and the required qualifications and competencies of population education specialists in Iran. **Methodology:** This research employed a qualitative grounded theory approach and thematic analysis. The research population included experts in curriculum planning and social sciences, and content related to population education. Purposive sampling was used for sampling. Data related to experts' opinions were collected through semi-structured interviews and analyzed through open and axial coding. Data related to scientific resources were collected from documents in valid scientific databases and analyzed through thematic analysis. **Findings:** The findings indicated that religious and spiritual, cultural, political and social, economic, environmental, technological and digital, health and hygiene, educational, and social risk awareness is essential for the population. Accordingly, population education specialists should possess basic and specialized knowledge in the fields of demography, religious and spiritual studies, culture, politics, society, economics, environment, psychology and education, health, education, management, technology, and social risks, and address population education through education, counseling, production and distribution of educational resources, collaboration with organizations, social interventions, strengthening social participation, research and data analysis, designing and implementing effective policies, and paying attention to vulnerable groups. **Conclusion:** Based on the research results, population education in various dimensions is necessary for social growth and development. To educate the population, it is necessary to train specialists with the required knowledge and skills to educate the population through effective methods, leading to the reduction of problems and social growth and development.

ISSN (Online):

DOI: 10.48310/rsse.2025.19960.1279

Citation (APA): Karami, Z. (2025). Providing a Framework for Population Education, and the Required Qualifications and Competencies of Population Education Specialists in Iran. Quarterly Journal Of Research In Social Studies Education, 7(4), 69-102.

 <https://doi.org/10.48310/rsse.2025.19960.1279>

ارائه چارچوبی برای آموزش جمعیت، و صلاحیت‌ها و شایستگی‌های مورد نیاز متخصصان آموزش جمعیت در ایران

زهره کرمی

استادیار، گروه آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

Karami.edu@cfu.ac.ir

چکیده

هدف: هدف از این پژوهش، ارائه چارچوبی برای آموزش جمعیت، و صلاحیت‌ها و شایستگی‌های مورد نیاز متخصصان آموزش جمعیت در ایران است. **روش‌شناسی:** در این پژوهش از روش کیفی داده بنیاد، و تحلیل مضمون استفاده شد. جامعه پژوهش شامل متخصصان رشته برنامه‌ریزی درسی و علوم اجتماعی؛ و محتوای مرتبط با آموزش جمعیت بود. جهت نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد. داده‌های مربوط به نظرات متخصصان از طریق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته، جمع‌آوری شده و از طریق کدگذاری باز و محوری تحلیل شدند. همچنین داده‌های مربوط به منابع علمی نیز از بین اسناد و مدارک موجود در پایگاه‌های معتبر علمی، جمع‌آوری شده و از طریق روش تحلیل مضمون، تحلیل شدند. **یافته‌ها:** نتایج یافته‌ها نشان داد آگاهی‌های دینی و مذهبی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی، اقتصادی، زیست محیطی، فناوری و دیجیتالی، سلامتی و بهداشتی، تربیتی، و مخاطرات اجتماعی برای جمعیت، ضروری است؛ بر این اساس، متخصصان آموزش جمعیت باید از دانش‌های پایه و تخصصی در زمینه جمعیت‌شناسی، دینی و مذهبی، فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، زیست محیطی، روانشناسی و تربیتی، بهداشت و سلامت، آموزش، مدیریت، فناوری، و مخاطرات اجتماعی برخوردار باشند و از طریق آموزش، مشاوره، تولید و توزیع منابع آموزشی، همکاری با سازمان‌ها، مداخلات اجتماعی، تقویت مشارکت اجتماعی، تحقیق و تحلیل داده‌ها، طراحی و اجرای سیاست‌های مؤثر و توجه به گروه‌های آسیب‌پذیر به آموزش جمعیت بپردازند. **نتیجه‌گیری:** بر اساس نتایج پژوهش، به منظور رشد و توسعه اجتماعی، آموزش جمعیت در ابعاد مختلف، ضروری است و برای آموزش جمعیت، لازم است متخصصانی با دانش و مهارت‌های مورد نیاز، تربیت شوند تا از طریق روش‌های مؤثر به آموزش جمعیت پرداخته و منجر به کاهش مشکلات و رشد و توسعه اجتماعی شوند.

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:10.48310/rsse.
2025.19960.1279

واژه‌های کلیدی:

جمعیت، نیروی انسانی متخصص، تربیت، آموزش جمعیت، رشد و توسعه اجتماعی.

۱. نویسنده مسئول

Karami.edu@cfu.ac.
ir.

مقدمه

در عصری که مردم با چالش‌های پیچیده‌ای مواجه هستند، آگاهی عمومی در ابعاد مختلف، یک ضرورت فردی و اجتماعی است. درک صحیح بسیاری از موضوعات، نه تنها به افراد کمک می‌کند تا تصمیمات آگاهانه‌تری در زندگی شخصی و اجتماعی خود بگیرند، بلکه زمینه‌ساز توسعه پایدار و عادلانه در سطح کلان جامعه نیز خواهد بود. جمعیت، رابطه متقابل با پیشرفت در حوزه‌های گوناگون دارد و سیاست‌گذاری صحیح در زمینه جمعیت، نیازمند تربیت نیروی انسانی متخصص است. با تربیت نیروی انسانی متخصص، می‌توان در ابعاد گوناگون به آموزش جمعیت پرداخت. آموزش، نقش بسزایی در شکل دادن به توانایی‌های شناختی، اجتماعی و اقتصادی افراد دارد. آموزش جمعیت، پیشرفت و توسعه جمعیت و به دنبال آن، پیشرفت و توسعه کشور را به همراه خواهد داشت. بر اساس (Gibson: 2006)

آموزش، فرایند یادگیری و آموزش دانش و مهارت‌ها است. این فرایند با خلقت انسان بر روی زمین آغاز شد، به تدریج توسعه یافت و امروزه یکی از ارکان اصلی پیشرفت جوامع است (160). آموزش، توانایی خانواده را برای ارتقای بهداشت عمومی و مراقبت‌های بهداشتی افزایش می‌دهد. مشارکت فعال زنان در برنامه‌ریزی روزمره خانواده برای زندگی از طریق آموزش امکان‌پذیر است. کودکانی که مادرانشان به مدرسه رفته و تحصیل کرده‌اند، نسبت به کودکانی که مادرانشان تحصیل نکرده‌اند، از سلامت بیشتری برخوردارند. کودکانی که مادران تحصیل کرده دارند، در آینده فرزندان موفق‌تری خواهند داشت و این چرخه، بارها و بارها تکرار خواهد شد. میزان مرگ و میر نوزادان و بیماری‌هایی مانند ایدز و سایر بیماری‌ها از طریق آموزش، کاهش یافته است (World Bank, 2002). آموزش برای همه اقشار جامعه ضروری است؛ اما برای فقرا حیاتی‌تر است، زیرا پیش‌نیاز توسعه اقتصادی و ریشه‌کن کردن فقر است (Committee for Economic Development., 1971, p. 12)

آموزش و پرورش و تربیت در طول زندگی برای حفظ توسعه اجتماعی-اقتصادی، به ویژه در اقتصادهای مدرن که به طور فزاینده‌ای مبتنی بر نوآوری و رشد بهره‌وری هستند، از اهمیت حیاتی برخوردار است. از منظر اقتصاد کلان، یک نیروی کار آموزش دیده و تحصیل کرده، اثرات مثبت سود جمعیتی را تقویت می‌کند و چالش‌های مالی و اقتصادی مرتبط با پیری سریع جمعیت را تعدیل می‌نماید (Sánchez et al., 2023). تحقیقات جمعیت‌شناختی، اغلب ارتباط ثابت و معناداری را بین سطح تحصیلات رسمی و طیف وسیعی از خطرات سلامتی مانند سیگار کشیدن، سوءمصرف مواد مخدر و تصادفات، و همچنین ابتلا به بسیاری از بیماری‌ها و پیامدهای سلامتی مانند مرگ و میر گزارش می‌دهند - تقریباً همه آنها به یک نتیجه واحد اشاره دارند: افراد تحصیل کرده، سالم‌تر هستند و عمر طولانی‌تری دارند (Baker et al., 2011).

نرخ باسوادی یکی از جنبه‌های مهم آموزش است که بر جمعیت تأثیر می‌گذارد. سواد برای ارتباط مؤثر و توسعه شخصی و حرفه‌ای بسیار حیاتی است (Corrsin, 1998). با آموزش، سواد افراد در ابعاد مختلف، ارتقا خواهد یافت. ارتقای سواد، منجر به رشد آگاهی‌ها و توانمندی افراد اجتماع خواهد شد و به رشد و توسعه اجتماع کمک خواهد کرد. یکی از جنبه‌های سواد، سواد مالی و اقتصادی است که از طریق آموزش حاصل می‌شود و بر رشد جمعیت تأثیر می‌گذارد. سواد مالی برای اتخاذ تصمیمات مالی آگاهانه بسیار ضروری است (Lajuni et al., 2022). سواد سلامت دیجیتال نیز یکی دیگر از انواع سواد است که یک حوزه نسبتاً جدید است و در سال‌های اخیر، توجه زیادی را به خود جلب کرده است. سواد سلامت دیجیتال به توانایی دسترسی، درک و ارزیابی اطلاعات سلامت موجود از طریق پلتفرم‌های دیجیتال اشاره دارد (Marzo et al., 2022). این سواد به افراد برای ایمن‌سازی و سلامت خود کمک می‌کند. پیشرفت تحصیلی، نرخ سواد، سواد مالی، و سواد سلامت دیجیتال، مؤلفه‌های مهم آموزش هستند که بر جمعیت تأثیر می‌گذارند. سرمایه‌گذاری در آموزش برای بهبود سلامت کلی، بهره‌وری اقتصادی و تحرک اجتماعی، بسیار ضروری است.

آموزش یک جنبه حیاتی از توسعه اجتماعی است که تأثیر قابل توجهی بر رشد و پیشرفت جمعیت دارد. ارتباط بین آموزش و پیشرفت بر کسی پوشیده نیست، دستیابی به توسعه و پیشرفت در هر جامعه‌ای مستلزم آموزش مردم آن جامعه است. نتایج پژوهش‌های مختلف، ارتباط بین جنبه‌های مختلف آموزش و توسعه را نشان می‌دهند: ارتباط نرخ باسوادی با عوامل اجتماعی-اقتصادی مانند فقر و دسترسی به آموزش (Corrsin, 1998)؛ ارتباط سواد مالی با سطوح بالاتر دانش مالی و تصمیم‌گیری مالی بهتر (Lajuni et al., 2022)؛ ارتباط سواد سلامت با مراقبت‌های بهداشتی، (Marzo, et al., 2022)؛ ارتباط بین آموزش و حفاظت از طبیعت و محیط زیست (Zhaoyang, 2017; Zhou, 2023)؛ ارتباط بین آموزش و تأثیر مثبت مدیریت کارکنان بر جنبه‌های مختلف (Fiscal, 2021)؛ ارتباط بین آموزش و رشد و توسعه اقتصادی (Deng, 2018; Kim, 2023; Bah, 2023). ارتباط بین آموزش و کاهش جرم و جنایت (Ades & Zhang, 2021; Meng, 2023)؛ ارتباط بین آموزش و توسعه فرهنگی و اجتماعی (Zhang et al., 2021; Xu, 2023).

همچنین با توجه به نقش و اهمیت آموزش در رشد و توسعه اجتماع و فقدان رشته تحصیلی آموزش جمعیت در دانشگاه‌ها، ضرورت تربیت متخصصان آموزش جمعیت احساس می‌شود. متخصصانی که قادر باشند در ابعاد مختلف به آموزش افراد اجتماع بپردازند. آموزش در ابعاد فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، بهداشتی و ... بسیاری از مسائل اجتماعی ناشی از ناآگاهی مردم است، بنابراین با تربیت متخصصانی در این حوزه، که به افزایش سواد و آگاهی افراد اجتماع

در ابعاد مختلف، کمک خواهند کرد، بسیاری از مسائل اجتماعی رفع خواهد شد و به تبع آن، رشد و توسعه اجتماع افزایش خواهد یافت.

بدون شک، زندگی در قرن ۲۱ به دانش و مهارت‌هایی نیاز دارد که برای هر فرد در اجتماع نیاز است. این دانش‌ها و مهارت‌ها در مدرسه و دانشگاه هم ممکن است کسب نشوند. از طرف دیگر، همه افراد در اجتماع، لزوماً به دانشگاه نمی‌روند یا تحصیلات دانشگاهی ندارند؛ بنابراین نمی‌توان از آموزش آنها غافل شد. همچنین مسائل بسیاری در اجتماع وجود دارد که ناشی از فقر آگاهی است. بسیاری از مسائل اجتماعی از جمله مشکلات فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، بهداشتی و ... با آموزش قابل حل است؛ اما آموزش درست و اصولی نیاز به چارچوب مشخصی دارد. در برنامه‌ریزی برای آموزش جمعیت، ابتدا شناخت آگاهی‌های مورد نیاز جمعیت، ضروری است؛ قبل از هر آموزشی، ما باید بدانیم آگاهی از چه موضوعاتی برای جمعیت ایران، ضرورت دارد. بر اساس این شناخت، در مرحله بعد باید متخصصانی برای آموزش به جمعیت، تربیت کنیم؛ برای تربیت متخصصان آموزش جمعیت، لازم است شایستگی‌ها و صلاحیت‌های مورد نیاز این متخصصان، بر اساس نیازهای جمعیت ایران، شناسایی شوند و روش‌های آموزش به جمعیت، مورد مطالعه قرار گیرند. در حال حاضر چارچوب جامعی برای آموزش به جمعیت و تربیت متخصص آموزش جمعیت در ایران وجود ندارد؛ بنابراین این پژوهش درصدد است که چارچوبی برای این منظور ارائه دهد و به سؤالات ذیل پاسخ دهد:

۱. آگاهی از چه موضوعاتی برای جمعیت، ضرورت دارد؟
۲. متخصص آموزش جمعیت باید از چه دانش‌ها و مهارت‌هایی برخوردار باشد؟
۳. متخصصان آموزش جمعیت، چگونه به آموزش جمعیت می‌پردازند؟

چارچوب نظری و پیشینه

آموزش جمعیت به فرآیندی گفته می‌شود که از طریق آن یادگیرنده به بررسی و کاوش در ماهیت و معنای فرآیندهای جمعیتی، ویژگی‌ها و تغییرات جمعیت برای خود، خانواده‌اش، جامعه‌اش و جهان می‌پردازد. محتوای برنامه‌های آموزش جمعیت شامل برخی از محتوایی خواهد بود که در حال حاضر در زیست‌شناسی، جمعیت‌شناسی، اقتصاد، جغرافیا، تاریخ، فلسفه، مذهب و جامعه‌شناسی تدریس می‌شود. این برنامه نمایانگر ترکیبی از دانش از زمینه‌های مختلف با ساختار و منطق داخلی خاص خود است (Viederman, 1972).

آموزش اجتماعی یک فرایند پایدار در اجتماع است، که با آگاهی و مشارکت مداوم ساخته می‌شود، در تلاشی برای ایجاد یک درک و مفهوم جدید به منظور بهبود کیفیت زندگی خود جامعه. آموزش اجتماعی اکنون در حال بازگشت به ساخت و توسعه جوامع با همان رویکرد صدها

و قرن‌ها پیش برای شکوفایی جامعه است. با چارچوب نظری مناسب، رویکرد صحیح و مدل‌های اجرای برنامه مناسب، آموزش اجتماعی می‌تواند رشد کرده و به یک قدرت برای ساختن جامعه‌ای بهتر تبدیل شود (Ardiwinata & Mulyono, 2012). این آموزش برای توانمندسازی افراد اجتماع، ضرورتی اساسی است. به گفته Suharto (2010: 57-58)، توانمندسازی افراد در اجتماع به توانایی افراد، به ویژه گروه‌های آسیب‌پذیر و ضعیف اشاره دارد، به گونه‌ای که آنها دارای قدرت یا توانایی برای موارد زیر باشند: (الف) برآوردن نیازهای اساسی خود به طوری که از آزادی برخوردار باشند، به این معنا که نه تنها در بیان عقاید آزاد باشند، بلکه از گرسنگی، جهل و درد نیز آزاد باشند؛ (ب) دستیابی به منابع تولیدی که آنها را قادر می‌سازد درآمد خود را افزایش دهند و کالاها و خدمات مورد نیاز خود را به دست آورند؛ و (ج) مشارکت در فرآیند توسعه و تصمیماتی که بر آنها تأثیر می‌گذارد. توانمندسازی بیشتر بر توانایی جامعه برای تعیین مسیر زندگی خود با پتانسیل و قدرت خود تأکید دارد. بنابراین، توانمندسازی یک فرآیند و هدف است. آموزش در جامعه دارای مزایای گوناگونی است که به طور متقابل، یکدیگر را تقویت می‌کنند، به ویژه در فرآیندهای مرتبط با آموزش، زندگی اقتصادی، مسائل اجتماعی، سیاسی و حتی بهداشت و حقوق. این امر به دست‌اندرکاران آموزش جامعه این امکان را می‌دهد تا بیشتر به فعالیت بپردازند تا بتوانند به چالش‌های توسعه آموزش جامعه در آینده در اندونزی پاسخ دهند. مفاهیم اساسی که هنوز باز هستند، فرصت‌هایی را برای محققان فراهم می‌کنند تا مفاهیم جدیدی را در علم آموزش عمومی بنا کنند. دلیل این امر آن است که به طور کلی، استحکام کلی در مفاهیم اساسی آموزش عمومی هنوز نیازمند تعدیل و تقویت است، به ویژه به عنوان پایه‌ای در اجرای برنامه‌ها در این زمینه و فرآیند تعیین سیاست آموزشی (Ardiwinata & Mulyono, 2012). آموزش جمعیت همچنین برای کیفیت زندگی بهتر افراد جامعه، ضرورت دارد. کیفیت زندگی بهتر به نوعی از زندگی تعریف می‌شود که در آن نیازهای اساسی انسان، اعم از جسمی، اجتماعی و عاطفی، به طور کافی برآورده شوند. این عوامل دستیابی به رفاه خانواده، تامین اجتماعی، شادی و سلامت جسمی و روانی فرد و خانواده‌اش را ممکن می‌سازند (Ojo, 2013).

آموزش شهروندان با هدف توسعه نیز ضرورتی اساسی است. توسعه محلی به عنوان مسیری جایگزین برای آموزش شهروندان با سطوح پایین تحصیلات رسمی تعریف می‌شود، سه شکل از آموزش در توسعه محلی شامل: اول، آموزش به عنوان تربیت رهبری محلی؛ به عنوان یک فرآیند یادگیری مبتنی بر عمل و حین کار که به طور غیررسمی توسط مددکار اجتماعی محلی پشتیبانی می‌شود. این شکل از آموزش شبیه به آموزش حرفه‌ای غیررسمی است که در آن یک صنعتگر باتجربه، شاگردان خود را در کارگاه آموزش می‌دهد. دوم، آموزش به مثابه ارتقای آگاهی، که توالی فرآیندهای یادگیری را معکوس می‌کند: در این حالت، این عمل نیست که منجر به آموزش

می‌شود، بلکه این آموزش است که امیدوارانه منجر به عمل، توسط شهروندان می‌شود. طیف گسترده‌ای از ارائه‌دهندگان چنین فعالیت‌های ارتقای آگاهی وجود دارد، مانند سازمان‌های توسعه محلی، مراکز محلی آموزش بزرگسالان، کلیساها از طریق جشن‌ها و کلاس‌های آموزش بزرگسالان. یک تحول جدید، «محلی‌گرایی نوین» در جنبش‌های اجتماعی، مانند جنبش زیست‌محیطی است که بر فعالیت‌های ارتقای آگاهی در جامعه محلی تأکید دارد. سوم، آموزش به مثابه ارائه خدمات: در اینجا آموزش، یک خدمت برای جامعه است، همانطور که توسعه محلی می‌تواند خدمات دیگری مانند مسکن مقرون به صرفه و مراکز بهداشتی را به یک جامعه ارائه دهد. بخشی از این خدمات آموزشی، «آموزش بقا» است، مانند برنامه‌های آمادگی شغلی و برنامه‌های سوادآموزی؛ بخشی دیگر «آموزش اوقات فراغت» است که به طور معمول، مرزهای بین آموزش «خالص» و فرصت‌های تفریحی و اجتماعی برای ساکنان را محو می‌کند (Veen, 2003). افراد در جامعه باید در یک تمرین تأملی درگیر شوند، که شامل خودآزمایی مداوم و تفکر انتقادی در مورد نقش‌ها و اقدامات خود در جامعه است. علاوه بر این، بر اهمیت اجرای یک تمرین «یادگیری-یادگیری» تأکید می‌کند، جایی که افراد با همکاری از تجربیات و بینش یکدیگر یاد می‌گیرند. این رویکرد، یادگیری مداوم را تشویق می‌کند و در نهایت، اثربخشی اقدام اجتماعی را افزایش می‌دهد (Arguedas, 2012).

نقطه شروع طبیعی برای هر یادگیری در جامعه، یادگیری غیررسمی با خانواده، همسالان، بزرگان و غیره است. با نیاز به جامعه‌پذیری و آمادگی برای فعالیت اقتصادی، جوامع یادگیری رسمی نقش خود را در زندگی یادگیرنده تثبیت می‌کنند. همگرایی جوامع یادگیری رسمی و غیررسمی، پایه‌ای برای یادگیری واقعی مادام‌العمر فراهم می‌کند (Kendall, 2004). از نظر Singh and Nayak (2005)، آموزش مادام‌العمر به عنوان بخش مهمی از طرح توسعه یک فرد، یک جامعه، یک ایالت و یک ملت تعریف می‌شود. آموزش مادام‌العمر به مسائل اساسی آموزش در حال حاضر و آینده پاسخ می‌دهد. دلیل این امر این است که هدف آن، انسان کامل و در حال تکامل و تمام جنبه‌های او در طول زندگی‌اش است. یونسکو می‌گوید که آموزش باید تمام زندگی هر فرد را در بر گیرد، هدف نهایی آن ارتقای خودشکوفایی هر فرد باشد و سهم تمام تأثیرات آموزشی موجود، از جمله آموزش رسمی و غیررسمی را تصدیق کند.

با توجه به اهمیت آموزش در دوران بزرگسالی، لازم است در آموزش اجتماعی به بزرگسالان به اصول و نظریه‌های متناسب با بزرگسالان نیز توجه شود. یکی از مهمترین نظریه‌ها برای آموزش به بزرگسالان، نظریه نولز^۱ است. نولز مفهوم آندراگوژی را رایج کرد. آندراگوژی^۲، نظریه‌ای در

1 . Knowles

2 . andragogy

مورد یادگیری بزرگسالان است که تلاش می‌کند تا توضیح دهد که چرا بزرگسالان متفاوت از یادگیرندگان جوان‌تر یاد می‌گیرند (Knowles 1989). در اواخر قرن بیستم، مجموعه‌ای از تحقیقات وجود داشت که نشان می‌داد بزرگسالان متفاوت از کودکان یاد می‌گیرند و "بزرگسال‌آموزی" اصطلاح بهتری برای این فرآیند نسبت به "کودک‌آموزی" است. تفاوت اصلی بین بزرگسالان و کودکان در این است که گفته می‌شود بزرگسالان انگیزه متفاوتی برای یادگیری دارند. اگرچه این استدلال‌ها دیگر چندان واضح به نظر نمی‌رسند، اما نکته‌ای که نولز (Knowles et al., 2005) بیان کرد این بود که یادگیرندگان بزرگسال از یادگیرندگان کودک در شش جنبه متفاوت هستند: نیاز به دانستن (چرا باید این را بدانم؟)، خودپنداره یادگیرندگان (من مسئول تصمیمات خودم هستم)، نقش تجربیات یادگیرندگان (من تجربیاتی دارم که برایم ارزشمند هستند و شما باید به آن‌ها احترام بگذارید)، آمادگی برای یادگیری (من نیاز به یادگیری دارم زیرا شرایط من در حال تغییر است)، جهت‌گیری به یادگیری (یادگیری به من کمک می‌کند تا با موقعیتی که در آن قرار دارم کنار بیایم)، انگیزه (من یاد می‌گیرم، زیرا می‌خواهم).

نتایج پژوهش‌های ذیل، ارتباط بین جنبه‌های مختلف آموزش و توسعه را نشان می‌دهند: سواد یکی از جنبه‌های آموزش است و با پیشرفت و توسعه در ارتباط است. تحقیقات در مورد نرخ باسوادی در مناطق و جمعیت‌های مختلف نشان داده است که نرخ باسوادی اغلب با عوامل اجتماعی-اقتصادی مانند فقر و دسترسی به آموزش مرتبط است. به عنوان مثال، مطالعه‌ای در مورد نرخ باسوادی در سرزمین‌های تقسیم شده لهستان نشان داد که نرخ باسوادی تحت تأثیر عوامل اجتماعی-اقتصادی و در دسترس بودن آموزش قرار دارد (Corrsin, 1998). سواد مالی یکی دیگر از جنبه‌های مهم آموزش است که بر پیشرفت جمعیت تأثیر می‌گذارد. تحقیقات در مورد سواد مالی نشان داده است که آموزش مالی یک عامل کلیدی در بهبود سواد مالی است. مطالعه‌ای در مورد سواد مالی نشان داد که آموزش مالی با سطوح بالاتر دانش مالی و تصمیم‌گیری مالی بهتر همراه است (Lajuni et al., 2022).

جنبه دیگر آموزش، سواد سلامت دیجیتال است. تحقیقات در مورد سواد سلامت دیجیتال نشان داده است که نقش مهمی در نتایج مراقبت‌های بهداشتی، به ویژه در زمینه واکسیناسیون COVID-19 ایفا کرده است. مطالعه‌ای در مورد سواد سلامت دیجیتال نشان داد که سطوح بالاتر سواد سلامت دیجیتال با تمایل بیشتری برای ایمن‌سازی در برابر COVID-19 مرتبط است (Marzo, et al., 2022). رابطه بین تحصیلات و جمعیت را می‌توان از طریق مطالعات مختلف مورد بررسی قرار داد. آموزش و آگاهی‌بخشی به حفظ و سلامت محیط زیست کمک خواهد کرد. یک مطالعه به رابطه هماهنگ بین آموزش و طبیعت می‌پردازد و تأثیر صنعت بر طبیعت و نقش جنگل‌ها در حفاظت از جامعه را برجسته می‌کند (Zhaoyang, 2017). در

یک مطالعه، نقش آموزش و آگاهی بخشی در مورد حفاظت از محیط زیست و نگرش نسبت به حفاظت از محیط زیست، از طریق تحلیل مفهومی بررسی شده است (Zhou, 2023).

آموزش کارکنان نیز با توانمندسازی آنها در ارتباط است. یک مطالعه بر روی توانمندسازهای مدیریت دانش و نتایج عملکرد در دانشگاه‌های دولتی فیلیپین، تأثیر مثبت مدیریت کارکنان را بر جنبه‌های مختلف نشان می‌دهد (Fiscal, 2021). آموزش همچنین با رشد اقتصادی نیز ارتباط دارد. سطح تحصیلات، نقش مهمی در رشد اقتصادی دارد. تحقیقات نشان می‌دهد که در سطوح مختلف تحصیلی، تأثیر آن بر رشد اقتصادی، متفاوت است. در چین، مطالعه‌ای که داده‌های استانی را از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۱۲ تجزیه و تحلیل کرد، نشان داد که آموزش عالی تأثیر مثبت بیشتری بر رشد اقتصادی در مقایسه با آموزش‌های اجباری و دبیرستان دارد. این نشان می‌دهد که انباشت سرمایه انسانی در سطوح آموزش عالی می‌تواند به طور قابل توجهی به رشد اقتصادی کمک کند (Deng, 2018).

همچنین مطالعه دیگری در مورد تأثیر آموزش بر رشد اقتصادی بحث می‌کند و نشان می‌دهد که چگونه آموزش و پیشرفت تحصیلی، سرمایه انسانی را افزایش می‌دهد، و برای توسعه اقتصادی، بسیار ضروری است. این تحلیل ادبیات را به دیدگاه‌های اکثریت و اقلیت تقسیم می‌کند و بر آموزش به عنوان یک عامل غیرمستقیم رشد از طریق تأثیرات بر باروری، نابرابری درآمد و بهره‌وری بین‌نسلی تأکید می‌کند (Kim, 2023). علاوه بر این، در مناطقی مانند سولاوسی جنوبی، اثرات رشد اقتصادی، دستمزد و سطح تحصیلات بر اشتغال مورد بررسی قرار گرفت. این مطالعه نشان داد که در مناطقی با نرخ اشتغال پایین، عواملی مانند دستمزد و سطح تحصیلات به‌طور قابل توجهی بر اشتغال تأثیر می‌گذارند، در حالی که در مناطق با بیکاری بالا، رشد اقتصادی و سطح سواد و تحصیلات، نقش مهم‌تری در تأثیرگذاری بر نرخ اشتغال دارند (Jusman, 2021). مطالعه دیگری رابطه بین آموزش و رشد اقتصادی را در ۸۹ کشور با درآمد پایین، متوسط و بالا بررسی کرد. نتایج نشان داد که آموزش به‌طور قابل توجهی رشد اقتصادی را افزایش می‌دهد و بازدهی بالاتری برای کشورهای با درآمد پایین و متوسط در مقایسه با کشورهای با درآمد بالا دارد. توسعه اقتصادی ارتباط تنگاتنگی با توسعه فرهنگی دارد، زیرا امکان دسترسی به منابع و فرصت‌هایی را فراهم می‌کند که می‌تواند بیان و تبادل فرهنگی را تقویت کند (Bah, 2023).

بین سواد و تحصیلات و کاهش جرم و جنایت نیز رابطه وجود دارد؛ که یک رابطه پیچیده و چندوجهی است. نتایج تحقیقات نشان می‌دهند که افزایش سرمایه‌گذاری در آموزش می‌تواند منجر به کاهش نرخ جرم و جنایت شود؛ به‌عنوان مثال، مطالعه‌ای که رابطه طولی بین جرم و جنایت و هزینه‌های مدرسه را در ایالات متحده، تجزیه و تحلیل کرد، نشان می‌دهد که به ازای هر ۱۰۰۰ دلار بیشتر که یک مدرسه برای هر دانش‌آموز هزینه می‌کند، به طور متوسط جرایم

اموال، ۲.۳۵٪، کاهش پیدا می‌کند. این نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری در آموزش می‌تواند تأثیر مثبتی بر کاهش نرخ جرم و جنایت داشته باشد. علاوه بر این، این مطالعه نشان داد که به ازای هر ۱۰۰۰ دلار تفاوت در هزینه‌های منطقه‌ای در یک شهر، جرایم اموال به‌طور متوسط ۳٪، افزایش می‌یابد، در حالی که جرایم خشونت‌آمیز ۳٪ کاهش می‌یابد؛ این نشان می‌دهد که نابرابری در هزینه‌های آموزشی در یک شهر می‌تواند اثرات متفاوتی بر میزان جرایم اموال و جرایم خشونت‌آمیز داشته باشد (Ades & Mishra, 2021). مطالعه دیگری که رابطه بین ویژگی‌های زمینه‌ای و میزان جرم و جنایت را در کانکتیکات بررسی می‌کند نشان می‌دهد که تحصیلات به‌طور قابل‌توجهی با میزان جرایم خشونت‌آمیز مرتبط است؛ این مطالعه نشان می‌دهد که تحصیلات در کنار عوامل دیگری مانند تراکم جمعیت، نوع مسکن، فقر و تنوع نژادی/قومی می‌تواند بر میزان جرم و جنایت تأثیر بگذارد؛ در حالی که این مطالعات شواهدی را برای تأثیر مثبت آموزش بر کاهش نرخ جرم ارائه می‌دهند، ضروری است که زمینه اجتماعی گسترده‌تری را نیز در نظر بگیریم. برای مثال، مطالعه‌ای که تأثیر سرمایه‌گذاری در خدمات اجتماعی، آموزش و امنیت عمومی را بر میزان جرم و جنایت بررسی می‌کند، رابطه مثبت غیرمنتظره‌ای را بین نسبت هزینه‌های خدمات اجتماعی و نرخ جرم نشان می‌دهد (Meng, 2023).

همچنین آموزش با شکل دادن به دانش، ارزش‌ها و دیدگاه‌های افراد، نقش مهمی در توسعه فرهنگی و اجتماعی افراد ایفا می‌کند. مطالعات متعددی به بررسی رابطه بین آموزش و جنبه‌های مختلف توسعه فرهنگی پرداخته‌اند. نتایج یک مطالعه نشان داد که آموزش می‌تواند بر نگرش‌ها و رفتارهای معلمان تأثیر بگذارد که به نوبه خود، می‌تواند تجارب یادگیری دانش‌آموزان را شکل دهد و به توسعه فرهنگی کمک کند (Zhang et al., 2021). یک بررسی سیستماتیک از رابطه بین وضعیت اجتماعی-اقتصادی و سلامت خواب نشان داد که تحصیلات پایین، پیش‌بینی‌کننده افزایش اختلالات خواب برای بزرگسالان است. سلامت خواب یک جنبه مهم از رفاه کلی است و می‌تواند بر توانایی افراد برای مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی و کمک به توسعه فرهنگی، تأثیر بگذارد (Etindele Sosso et al., 2022). یک مطالعه کانادایی که در دسامبر ۲۰۱۸ منتشر شد، بین سال‌های ۲۰۰۷ و ۲۰۱۵ بین ۲۱۸۲۶ پاسخ‌دهنده انجام شد، نشان داد که علائم بی‌خوابی در کانادایی‌های ۱۸ سال و بالاتر، ۴۲ درصد افزایش یافته است (Chaput et al., 2017).

محققان با پیشینه‌های مختلف، وجود یک شیب اجتماعی درگیر در سلامت و تغییرات در شاخص‌های اجتماعی-اقتصادی مانند درآمد، تحصیلات، اشتغال و موقعیت مکانی را گزارش می‌کنند (Delpierre et al., 2018). به‌طور خلاصه، هر چه فرد در سلسله مراتب اجتماعی بالاتر رود، وضعیت سلامت او، بهتر و خطر مرگ و میرش کمتر خواهد شد. در یک پژوهش، رابطه بین مشکلات درونی‌سازی، هوش هیجانی و مهارت‌های اجتماعی در دانش‌آموزان دوره متوسطه مورد

بررسی قرار گرفته است. تفاوت‌های جنسیتی در نحوه ارتباط مشکلات درونی‌سازی با هوش هیجانی و مهارت‌های اجتماعی در میان دانش‌آموزان دوره متوسطه، مشاهده شده است (Salavera et al., 2019). نتایج مطالعات نشان می‌دهند که آموزش می‌تواند دانش، نگرش و رفتار افراد را شکل دهد، که به نوبه خود بر جنبه‌های مختلف رشد فرهنگی، اجتماعی تأثیر می‌گذارد. همچنین آموزش با افزایش مهارت‌های اجتماعی در ارتباط است و به بهبود مهارت‌های اجتماعی نیز کمک می‌کند.

آموزش با شکل دادن به ارزش‌ها، باورها و درک افراد از میراث خود به‌طور قابل توجهی بر هویت فرهنگی تأثیر می‌گذارد. تحقیقات در مورد جنبه‌های مختلف آموزش، تأثیر عمیق شیوه‌های آموزشی بر توسعه هویت فرهنگی را برجسته می‌کند (Xu, 2023). این مطالعات تأکید می‌کنند که آموزش، نقش حیاتی در تقویت حس هویت فرهنگی افراد، ترویج احترام به فرهنگ سنتی، و پرورش آگاهی و حفظ فرهنگی دارد. نتایج پژوهش‌های انجام گرفته در مورد آموزش و جمعیت نشان می‌دهد که آموزش در ابعاد و سطوح مختلف می‌تواند به رشد و توسعه جمعیت کمک کند.

باتوجه به یافته‌های فراتحلیل پایان‌نامه‌های گروه جمعیت‌شناسی دانشگاه تهران (۱۱۴ مورد)، بیشترین مطالعات جمعیت‌شناسی در حوزه باروری صورت گرفته است؛ و به همراه مرگ‌ومیر و مهاجرت، ۶۵ درصد از مطالعات را شامل می‌شود. کل پایان‌نامه‌ها به روش کمی (۴۴/۸٪)، پیمایش، ۵۲/۶٪ اسنادی و ۲/۶٪ پیمایشی- اسنادی) صورت گرفته است و محققان جمعیت‌شناسی از روش‌های کیفی، بهره‌ای نبرده‌اند (Nobakht et al. 2022). بنابراین با توجه به شکاف موجود در عدم وجود مطالعات مربوط به آموزش جمعیت؛ عدم استفاده محققان از روش‌های کیفی، و نقش آموزش در رشد و توسعه اجتماعی، و نبود یک چارچوب مشخص برای آموزش جمعیت در ایران، این پژوهش درصدد برآمد از طریق یک مطالعه کیفی به شناخت دقیق‌تر نیازهای جمعیت در ایران، بپردازد و بر اساس نیازهای جمعیتی، چارچوبی برای آموزش جمعیت و تربیت متخصص آموزش جمعیت ارائه دهد.

روش‌شناسی

این پژوهش از منظر هدف، کاربردی است و از منظر روش اجرا نیز در دسته پژوهش‌های کیفی قرار می‌گیرد. در این پژوهش از روش‌های کیفی داده بنیاد؛ و تحلیل مضمون متون مقالات و سایر منابع علمی استفاده شد. جامعه پژوهش شامل دو گروه بود، گروه اول شامل متخصصان رشته برنامه‌ریزی درسی و علوم اجتماعی به تعداد ۱۰ نفر؛ و گروه دوم شامل محتوای مرتبط با

آموزش جمعیت بود. ملاک انتخاب متخصصان، آگاهی و تخصص در خصوص موضوع بود که بر اساس آثار و فعالیت‌های علمی و پژوهشی آنها سنجیده شد. ملاک انتخاب محتوای مربوط به آموزش جمعیت نیز محتوای مرتبط با کلیدواژه‌های مشخصی چون نیازهای جمعیت، برنامه آموزش جمعیت، صلاحیت‌های مورد نیاز متخصص آموزش جمعیت، دانش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز آموزش جمعیت، روش‌های آموزش جمعیت و ... بود.

جهت نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد و نمونه‌گیری تا رسیدن به نقطه اشباع ادامه یافت. داده‌های مربوط به نظرات متخصصان رشته برنامه‌ریزی درسی و علوم اجتماعی، از طریق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته، و از طریق یک پروتکل مصاحبه، جمع‌آوری شد و داده‌های مربوط به منابع علمی نیز از بین اسناد و مدارک موجود در پایگاه‌های معتبر علمی، با استفاده از کلیدواژه‌های مشخص، جمع‌آوری شد. جهت تحلیل داده‌های مربوط به نظرات متخصصان از روش کدگذاری باز و محوری، استفاده شد. بعد از انجام مصاحبه با متخصصان، متن مصاحبه، کدگذاری باز شد؛ سپس کدهای مشابه، طبقه‌بندی شدند و کدگذاری محوری صورت گرفت. همچنین داده‌های علمی موجود در پایگاه‌های علمی معتبر نیز از طریق روش تحلیل مضمون، تحلیل شدند و ابتدا مضامین فرعی استخراج شدند، و سپس از طریق دسته‌بندی فرعی، مضامین اصلی شناسایی شدند. کدگذاری توسط دو کدگذار انجام شد و درصد توافق بین کدگذاران، محاسبه شد. درصد توافق بین کدگذاران، مطلوب بود.

یافته‌ها

۱. آگاهی از چه موضوعاتی برای جمعیت، ضرورت دارد؟

جدول ۱. انواع آگاهی‌های مورد نیاز جمعیت

ردیف	کدهای باز	کدهای محوری
۱	آگاهی از اصول و آموزه‌های دین اسلام؛ آشنایی با قرآن کریم و پیامبران و امامان؛ شناخت اعتقادات و ارزش‌های دینی؛ درک معنای زندگی و جایگاه انسان در جهان؛ شناسایی و پیروی از اصول اخلاقی دین اسلام؛ استفاده از آموزه‌های دینی برای مواجهه با چالش‌ها و تصمیم‌گیری‌های مهم زندگی؛ برقراری ارتباط و مشارکت در جامعه دینی برای دریافت حمایت اجتماعی و معنوی؛ درک و احترام به تنوع ادیان و عقاید؛ و آگاهی از تاریخ و فرهنگ دینی	آگاهی‌های دینی و مذهبی
۲	شناخت فرهنگ و هویت خود و احترام به فرهنگ و هویت دیگران؛ درک و قدردانی از تنوع فرهنگی؛ احترام به تفاوت‌ها و توانایی تعامل مؤثر با	آگاهی‌های فرهنگی

افراد از فرهنگ‌های مختلف؛ شناسایی هویت فرهنگی؛ درک ارزش‌ها، باورها، و آداب و رسوم و فرهنگی؛ درک نقش فرهنگ در شکل‌دهی به شخصیت؛ درک چگونگی تأثیر فرهنگ بر شخصیت، رفتار و نگرش؛ شناسایی سوگیری‌های فرهنگی خود و کوشش برای رفع آنها؛ آگاهی از فرهنگ‌های دیگر؛ آشنایی با فرهنگ‌های مختلف و تنوع آن‌ها، شامل زبان، مذهب، آداب و رسوم، و نگرش‌ها؛ احترام به تفاوت‌های فرهنگی و پرهیز از قضاوت و تحقیر فرهنگ‌های دیگر؛ آشنایی با مهارت‌های ارتباطی بین‌فرهنگی؛ توانایی ارتباط مؤثر با افراد از فرهنگ‌های مختلف؛ توانایی حل تعارضات بین افراد از فرهنگ‌های مختلف به شیوه‌ای مسالمت‌آمیز و مؤثر؛ و تلاش در جهت کسب الگوهای فرهنگی سالم

آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی

شناخت سیستم سیاسی کشور؛ آشنایی با احزاب و گروه‌های سیاسی؛ اهمیت نظارت بر عملکرد دولت؛ ضرورت مشارکت در فرایندهای دموکراتیک؛ آگاهی از مسائل سیاسی و اجتماعی؛ درک چگونگی عملکرد سیستم‌های سیاسی؛ اطلاع از رویدادهای مهم اجتماعی و سیاسی؛ توانایی مشارکت در تصمیم‌گیری‌های جمعی؛ آگاهی از حقوق و مسئولیت‌های شهروندی؛ دانستن حقوق خود در برابر دولت و جامعه؛ شناخت وظایف و مسئولیت‌های افراد در قبال جامعه؛ آگاهی از حقوق کودکان و چگونگی حمایت از آن‌ها؛ و آگاهی از حقوق زنان و چگونگی حمایت از آن‌ها

آگاهی‌های اقتصادی

شناخت مفاهیم اقتصادی اساسی؛ آگاهی از وضعیت اقتصادی جامعه؛ توانایی مدیریت امور مالی شخصی؛ توانایی برنامه‌ریزی و نظارت بر هزینه‌ها و درآمدها؛ اهمیت پس‌انداز و راه‌های مؤثر برای پس‌انداز کردن؛ آشنایی با انواع سرمایه‌گذاری‌ها؛ چگونگی مدیریت قروض؛ آشنایی با اهمیت بیمه و انواع بیمه؛ درک مفهوم تورم و تأثیر آن بر قدرت خرید؛ درک مفهوم بیکاری و عوامل مؤثر بر آن؛ درک سیاست‌های اقتصادی دولت و تأثیر آن‌ها بر اقتصاد؛ آگاهی از حقوق مصرف‌کننده؛ توانایی تشخیص کلاهبرداری‌های اقتصادی و محافظت از خود در برابر آن‌ها؛ آشنایی با برنامه‌ریزی مالی بلندمدت؛ برنامه‌ریزی برای بازنشستگی و راه‌های تأمین هزینه‌های بازنشستگی؛ و برنامه‌ریزی برای هزینه‌های آموزش فرزندان

- آگاهی از محیط زیست و مسائل مرتبط؛ شناخت اهمیت حفاظت از محیط زیست و مسئولیت‌های فردی در این زمینه؛ آگاهی از مسائل زیست محیطی؛ درک مفهوم تغییر اقلیم، عوامل مؤثر بر آن و پیامدهای آن بر محیط زیست و جامعه؛ آگاهی از اهمیت تنوع زیستی و عوامل مؤثر بر کاهش آن؛ درک انواع آلودگی‌ها و تأثیرات آن‌ها بر سلامت انسان و محیط زیست؛ مدیریت منابع طبیعی؛ آگاهی از اهمیت مدیریت پایدار منابع طبیعی مانند آب، خاک و جنگل‌ها، و راه‌های حفاظت از آن‌ها؛ درک تأثیرات تولید و مصرف بر محیط زیست و اهمیت انتخاب‌های مصرف پایدار؛ آگاهی از نقش خود در حفاظت از محیط زیست از طریق کاهش مصرف انرژی، استفاده از حمل و نقل عمومی و بازیافت، حفاظت از منابع طبیعی، آشنایی با راه‌های حفاظت از منابع طبیعی، مانند صرفه جویی در مصرف آب و انرژی، کاشت درخت، و کاهش استفاده از پلاستیک؛ آگاهی از مشارکت در فعالیت‌های زیست محیطی مانند پاکسازی محیط زیست و کمپین‌های آگاهی‌رسانی؛ حمایت از سازمان‌های محیط زیستی؛ آشنایی با روش‌های حمایت از سازمان‌های محیط زیستی و فعالیت‌های آن‌ها؛ آگاهی از قوانین و مقررات محیط زیستی و مقررات مرتبط با حفاظت از محیط زیست؛ آشنایی با تکنولوژی‌های سبز و نقش آن‌ها در حفاظت از محیط زیست
- آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات؛ آگاهی در مورد استفاده صحیح از فناوری و آگاهی از خطرات احتمالی آنها؛ آگاهی در مورد استفاده صحیح و مسئولانه از فضای مجازی؛ آگاهی از مزایا و خطرات اینترنت؛ آشنایی با روش‌های استفاده از انواع فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی؛ آشنایی با نرم‌افزارهای ضروری مانند پردازشگرهای متن، برنامه‌های صفحه‌گسترده، نرم‌افزارهای ارائه مطالب و پست الکترونیکی؛ آشنایی با سیستم‌عامل‌های رایج؛ آشنایی با مهارت مدیریت و سازماندهی فایل‌ها؛ آشنایی با امنیت سایبری و حریم خصوصی و محافظت از آن؛ توانایی تشخیص و پیشگیری از کلاهبرداری‌های اینترنتی؛ آشنایی با روش‌های استفاده امن از شبکه‌های اجتماعی؛ آشنایی با روش‌های جستجوی اطلاعات آنلاین و توانایی یافتن و ارزیابی اطلاعات معتبر در اینترنت؛ توانایی همکاری با دیگران از طریق ابزارهای آنلاین؛ توانایی استفاده از منابع یادگیری آنلاین و شرکت در دوره‌های

آگاهی‌های
زیست
محیطی

آگاهی‌های
فناوری و
دیجیتالی

آنلاین؛ آشنایی با ایجاد محتوای دیجیتال؛ آشنایی با فناوری‌های جدید مانند هوش مصنوعی و ...؛ درک مفاهیم اخلاقی در فضای مجازی و پرهیز از رفتارهای غیرمسئولانه؛ درک تأثیر فناوری بر جامعه و نقش افراد در استفاده مسئولانه از آن

آگاهی‌های سلامتی و بهداشتی

۷

آگاهی از سلامت فردی و اجتماعی؛ شناخت اصول بهداشت و سلامت؛ آشنایی با بیماری‌ها و شیوه‌های پیشگیری از آنها؛ درک اهمیت سلامت روان؛ آشنایی کامل با بهداشت شخصی؛ شناخت تغذیه سالم و درک اهمیت آن؛ درک اهمیت ورزش منظم در زندگی؛ شناخت راه‌های پیشگیری از بیماری‌ها از طریق واکسیناسیون، غربالگری‌های منظم پزشکی و رعایت بهداشت فردی؛ آشنایی با گروه‌های غذایی مختلف، اهمیت تعادل در رژیم غذایی، و شناخت مواد غذایی مفید و مضر؛ آگاهی از علائم بیماری‌های روانی مانند افسردگی، اضطراب و استرس و اهمیت مراجعه به متخصص در صورت نیاز؛ درک اهمیت مهارت‌های مدیریت استرس و افزایش تاب‌آوری؛ شناخت اصول اولیه کمک‌های اولیه در مواقع اضطراری؛ آگاهی از بهداشت جنسی، برنامه‌ریزی خانواده و بیماری‌های مقاربتی؛ شناخت نحوه مصرف صحیح داروها و عوارض جانبی احتمالی آنها؛ درک اهمیت مراقبت از افراد مسن و افراد دارای نیازهای ویژه؛ آگاهی از علائم هشداردهنده بیماری‌ها و اهمیت مراجعه به پزشک

آگاهی‌های تربیتی

۸

شناخت مراحل رشد شناختی، عاطفی، اجتماعی و جسمی در سنین مختلف، و درک نیازهای خاص هر مرحله؛ شناخت تفاوت‌های فردی و تأثیر عوامل محیطی بر رشد؛ آگاهی از روش‌های تربیت مؤثر نظیر تشویق، الگوسازی مثبت، ایجاد روابط گرم و صمیمی، حل مسئله مشترک و گفتگو؛ آشنایی با روش‌های غیرمؤثر مانند تنبیه بدنی، تنبیه کلامی و تحقیر؛ آگاهی از نیازهای اساسی کودک و نوجوان؛ شناخت نیازهای اساسی فیزیکی، عاطفی، اجتماعی و روانی کودک و نوجوان؛ آگاهی از چالش‌ها و مشکلات رایج در تربیت؛ شناخت مشکلات رفتاری، عاطفی و تحصیلی رایج در کودکان و نوجوانان و راهکارهای مقابله با آنها؛ آشنایی با منابع و امکاناتی که برای بهبود مهارت‌های تربیت والدین و مربیان موجود است، از جمله کتاب‌ها، دوره‌های آموزشی، مشاوران و مراکز تخصصی؛ شناخت نقش محیط خانواده، مدرسه، جامعه و رسانه‌ها در شکل‌گیری شخصیت و رفتار کودکان و نوجوانان؛ شناخت حقوق و مرزهای کودکان و نوجوانان و احترام به آنها؛ شناخت و درک سبک‌های

مختلف فرزندپروری (دموکراتیک، اقتدارگرا، سهل‌گیر و بی‌تفاوت) و مزایا و معایب هر یک؛ آگاهی در مورد مهارت‌های زندگی از جمله مهارت‌های ارتباطی، مهارت‌های حل مسئله، خلاقیت، مهارت‌های مدیریت زمان و منابع، برنامه‌ریزی، اولویت‌بندی، مدیریت استرس، مهارت‌های خودتنظیمی، و کنترل خشم

آشنایی با انواع خشونت از جمله خشونت فیزیکی، روانی، جنسی و کلامی؛ پیشگیری از خشونت؛ دانستن راه‌های پیشگیری از خشونت و چگونگی واکنش در مقابل آنها؛ آشنایی با انواع جرم و جنایت و چگونگی محافظت از خود در مقابل آن‌ها؛ آشنایی با قوانین و مقررات مربوط به جرم و جنایت؛ آشنایی با نشانه‌های سوء استفاده از کودکان و چگونگی گزارش دادن آن؛ آشنایی با انواع بهره‌کشی جنسی و راه‌های پیشگیری از آن؛ آشنایی با نشانه‌های سوء استفاده از سالمندان و چگونگی کمک به آن‌ها؛ آشنایی با انواع اعتیاد، از جمله اعتیاد به مواد مخدر، الکل و قمار؛ آگاهی از عوارض اعتیاد بر سلامت فردی و اجتماعی؛ آشنایی با راه‌های پیشگیری از اعتیاد و چگونگی کمک به افراد معتاد؛ آشنایی با انواع مشکلات روانی، مانند افسردگی، اضطراب و اختلال دو قطبی؛ شناسایی نشانه‌های مشکلات روانی در خود و دیگران؛ آگاهی از منابع کمک برای افراد مبتلا به مشکلات روانی؛ آشنایی با انواع بحران‌ها از جمله بحران‌های طبیعی و اجتماعی؛ آشنایی با برنامه‌ریزی برای مواجهه با بحران‌ها و آمادگی برای آن‌ها؛ آگاهی از عوارض فقر و بیکاری بر جامعه؛ درک مفهوم تبعیض و راه‌های مبارزه با آن

آگاهی از
مخاطرات
اجتماعی

۲. متخصص آموزش جمعیت باید از چه دانش‌ها و مهارت‌هایی برخوردار باشد؟

جدول ۲. دانش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز متخصص آموزش جمعیت

ردیف	کدهای باز	کدهای محوری
۱	آشنایی با مباحث جمعیتی مانند مفاهیم و نظریه‌های جمعیت‌شناسی، از جمله روندهای جمعیتی، ساختار سنی، و تحولات اجتماعی، الگوهای زاد و ولد، مرگ و میر، مهاجرت، و ...؛ تحلیل داده‌های آماری؛ توانایی کار با داده‌های جمعیتی و استفاده از نرم‌افزارهای آماری برای تحلیل داده‌ها؛	دانش‌های پایه و تخصصی در زمینه

جمعیت شناسی	دانش در زمینه سیاست‌گذاری عمومی و برنامه‌ریزی آموزشی برای پاسخ به نیازهای جمعیتی
دانش دینی و مذهبی	۲ آشنایی کامل با با عقاید، باورها و ارزش‌های دینی و مذهبی جامعه هدف؛ آشنایی کامل با منابع دینی و مذهبی جامعه هدف؛ حساسیت فرهنگی و مذهبی؛ استفاده از زبان و سبک ارتباطی مناسب با فرهنگ و اعتقادات مذهبی جامعه هدف؛ آشنایی با نقش و نفوذ رهبران دینی در جامعه و تلاش برای همکاری و تعامل با آنها؛ توجه به مناسبت‌های مذهبی؛ توجه به جنبه‌های اخلاقی و دینی؛ عدم تعارض با باورهای مذهبی و ...
دانش فرهنگی	۳ درک فرهنگ و ارزش‌ها و باورهای جامعه هدف؛ آشنایی با آداب و رسوم، زبان و فرهنگ جامعه هدف؛ حساسیت فرهنگی؛ برقراری ارتباط مؤثر بین فرهنگی؛ شناخت تفاوت‌های فرهنگی؛ شناخت موانع فرهنگی؛ انطباق برنامه‌های آموزشی با فرهنگ جامعه؛ توانایی کار مؤثر در یک تیم چندفرهنگی و حل مسائل بین فرهنگی به‌طور مؤثر؛ آگاهی از سوگیری‌های فرهنگی و ...
دانش سیاسی	۴ آشنایی کامل با احزاب فعال در جامعه هدف و مباحث سیاسی؛ آگاهی از سیاست‌های مرتبط با جمعیت؛ درک فرآیندهای سیاسی؛ توانایی مذاکره با مقامات دولتی و سازمان‌ها؛ شبکه‌سازی؛ آگاهی از منافع و گروه‌های ذی‌نفع؛ درک چالش‌های سیاسی؛ توانایی انطباق برنامه‌های آموزش جمعیت با سیاست‌های موجود دولتی و اجتماعی و ...
دانش اجتماعی	۵ درک ساختارهای اجتماعی؛ شناخت هنجارها و ارزش‌های اجتماعی؛ برقراری ارتباط مؤثر؛ کار گروهی؛ مدیریت تعارض؛ حس همدلی و پذیرش؛ شناسایی و دسترسی به گروه‌های آسیب‌پذیر؛ آگاهی از نابرابری‌های اجتماعی و ...
دانش اقتصادی	۶ درک عوامل اقتصادی مؤثر بر تصمیمات مربوط به جمعیت؛ تجزیه و تحلیل داده‌های اقتصادی؛ توانایی ارزیابی هزینه و فایده برنامه‌های آموزشی؛ شناخت سیاست‌های اقتصادی مرتبط با جمعیت؛ تدوین بودجه و مدیریت منابع مالی؛ ارزیابی تأثیر اقتصادی برنامه‌های آموزشی؛ درک شاخص‌های اقتصادی؛ مدل‌سازی اقتصادی و ...
دانش زیست محیطی	۷ دانش در مورد محیط زیست؛ تأثیر جمعیت بر محیط زیست؛ تداخل بین جمعیت و منابع طبیعی؛ تغییرات آب و هوایی و سلامت؛ توسعه پایدار؛

	تنوع زیستی؛ مدیریت پسماند؛ مهارت‌های مرتبط با محیط زیست؛ ترویج شیوه‌های زندگی پایدار؛ ارائه آموزش‌های محیط زیستی؛ تجزیه و تحلیل داده‌های محیط زیستی؛ همکاری با سازمان‌های محیط زیستی؛ استفاده از ابزارهای فناوری اطلاعات برای پایش محیط زیست و ...	
دانش روانشناسی و تربیتی	دانش در مورد روانشناسی تربیتی؛ دانش در مورد روانشناسی رشد؛ روانشناسی اجتماعی؛ روانشناسی سلامت؛ روانشناسی ارتباطات؛ مهارت‌های مشاوره؛ شناخت رفتارهای پرخطر و آسیب رسان؛ اصول اخلاق در روانشناسی؛ مهارت‌های حل تعارض؛ مهارت‌های بین فردی؛ و ...	۸
دانش در زمینه بهداشت و سلامت	دانش در مورد تغذیه و سلامت؛ ورزش و فعالیت بدنی؛ مدیریت وزن؛ بهداشت خواب؛ سلامت روانی؛ بیماری‌های مزمن؛ استفاده از خدمات بهداشتی؛ آموزش بهداشت عمومی؛ سلامت باروری؛ روش‌های پیشگیری از بارداری؛ سلامت مادر و کودک؛ بیماری‌های مرتبط با سلامت باروری؛ آموزش سلامت؛ ارائه خدمات مشاوره‌ای؛ توانایی برقراری ارتباط مؤثر با ارائه دهنندگان خدمات بهداشتی؛ شناخت سیستم بهداشتی و ...	۹
دانش آموزش	آشنایی با طراحی و برنامه‌ریزی آموزش؛ روش‌های تدریس؛ ارائه مطالب آموزشی؛ ارزشیابی یادگیری؛ مدیریت کلاس و گروه؛ استفاده از فناوری در آموزش؛ توسعه مواد آموزشی؛ آموزش بزرگسالان؛ آموزش گروه‌های خاص؛ تخصص‌های ارتباطی؛ مهارت‌های ارتباطی بین فردی؛ مدیریت کلاس؛ آموزش مهارت‌های ارتباطی؛ توسعه مهارت‌های تفکر انتقادی؛ آموزش مهارت‌های زندگی؛ آموزش و ترویج و ...	۱۰
دانش مدیریت	دانش در مورد مدیریت؛ مدیریت پروژه (برنامه‌ریزی، اجرا، ارزیابی)؛ مدیریت ریسک؛ مدیریت منابع؛ مدیریت بودجه؛ مدیریت زمان؛ مدیریت اطلاعات؛ مدیریت تیم (رهبری، برقراری ارتباط، حل اختلاف)؛ مدیریت روابط؛ ارتباط با سازمان‌ها؛ همکاری با ذینفعان؛ و مدیریت تعارض و ...	۱۱
دانش فناوری	دانش در مورد فناوری اطلاعات؛ مهارت‌های کامپیوتری؛ اینترنت و شبکه‌ها؛ مدیریت داده‌ها؛ فناوری‌های ارتباطی؛ ارتباطات دیجیتال؛ طراحی و تولید محتوای دیجیتالی؛ وب سایت و وبلاگ؛ فناوری‌های آموزشی؛ ابزارهای آموزش الکترونیکی مجازی؛ یادگیری ترکیبی؛ شبکه‌های اجتماعی و ...	۱۲
دانش مخاطرات اجتماعی	دانش در مورد مخاطرات اجتماعی (فقر و نابرابری، خشونت جنسیتی، تبعیض و محرومیت، بی‌سوادی و کمبود آگاهی، عوامل اجتماعی-فرهنگی، تغییرات اجتماعی و فرهنگی، محیط‌های آسیب‌زا)؛ روش‌های مواجهه با	۱۳

مخاطرات اجتماعی (ارتباط مؤثر؛ مهارت‌های مداخله و حمایت؛ مشارکت
جوامع؛ حفظ محرمانگی؛ شناسایی و ارجاع؛ تغییر نگرش) و ...

۳. متخصصان آموزش جمعیت، چگونه به آموزش جمعیت می‌پردازند؟

جدول ۳. روش‌های مورد استفاده متخصصان آموزش جمعیت جهت آموزش به جمعیت

ردیف	کدهای باز	کدهای محوری
۱	برگزاری دوره‌های آموزشی؛ برگزاری کارگاه‌ها و جلسات آموزشی؛ آموزش در مدارس و دانشگاه‌ها؛ برگزاری همایش‌ها و جشنواره‌ها؛ آموزش از طریق تلویزیون و رسانه و ...	آموزش
۲	مشاوره فردی، مشاوره گروهی	مشاوره
۳	ارائه اطلاعات و منابع آموزشی شامل کتابچه‌ها، پوسترها، بروشورها، مقالات و محتوای دیجیتال؛ ایجاد وبسایت‌ها و پلتفرم‌های آنلاین؛ توزیع منابع از طریق استفاده از رسانه‌های اجتماعی؛ تولید و توزیع اینفوگرافیک و موشن گرافیک‌های آموزشی و ...	تولید و توزیع منابع آموزشی
۴	همکاری با سازمان‌های دولتی و غیردولتی؛ آموزش به مربیان و ارائه دهندگان خدمات بهداشتی؛ پشتیبانی از تحقیقات و مطالعات مرتبط و ...	همکاری با سازمان‌ها
۵	طراحی و اجرای مداخلات اجتماعی برای آموزش، تغییر نگرش‌ها و رفتارهای مرتبط؛ تبلیغات و اطلاع‌رسانی عمومی؛ حمایت از سیاست‌گذاری‌های مناسب و ...	مداخلات اجتماعی
۶	ایجاد شبکه‌های اجتماعی؛ تسهیل گفت‌وگوهای عمومی؛ تقویت مشارکت اجتماعی در جهت توسعه اجتماعی؛ ایجاد گروه‌های اجتماعی؛ جلب مشارکت افراد تأثیرگذار و ...	تقویت مشارکت اجتماعی
۷	تحقیق در زمینه نیازهای جامعه؛ تحلیل داده‌های جمعیتی؛ انجام تحقیقات و مطالعات برای ارزیابی تأثیر برنامه‌های آموزشی و بهبود راهبردها و ...	تحقیق و تحلیل داده‌ها
۸	طراحی و اجرای سیاست‌های آموزش جمعیت به صورت مستقیم؛ طراحی و اجرای سیاست‌های آموزش جمعیت به صورت غیر مستقیم و ...	طراحی و اجرای سیاست‌های مؤثر

بحث

در پاسخ به سؤال اول پژوهش که آگاهی از چه موضوعاتی برای جمعیت، ضرورت دارد؟ نتایج یافته‌ها بر اساس جدول ۱ نشان داد که هر جمعیتی به آگاهی‌هایی در حوزه‌های مختلف، نیاز دارد که در ادامه به آنها اشاره می‌شود:

آگاهی‌های دینی و مذهبی: از جمله کدهای باز استخراج شده در مورد این کد محوری عبارتند از: آگاهی از اصول و آموزه‌های دین اسلام؛ آشنایی با قرآن کریم و پیامبران و امامان؛ شناخت اعتقادات و ارزش‌های دینی؛ درک معنای زندگی و جایگاه انسان در جهان؛ شناسایی و پیروی از اصول اخلاقی دین اسلام؛ و ... نتایج پژوهش (Sudarman (2023 نیز از لحاظ نیاز به آگاهی دینی و مذهبی و اهمیت و ضرورت این آگاهی برای جمعیت، با نتایج پژوهش حاضر انطباق دارد. یافته‌های پژوهش مذکور نشان داد که بازماندگان کووید-۱۹ تأثیرات مثبت متعددی را از دینداری خود تجربه کرده‌اند که عبارتند از افزایش اعتقاد به خدا، افزایش ثبات عاطفی، کاهش سطح اضطراب، چشم‌انداز مثبت‌تر در مورد بهبودی، و یک تجربه معنوی عمیق‌تر؛ این مطالعه نتیجه می‌گیرد که دین و دینداری نقش مهمی در کمک به افراد برای مقابله با چالش‌های ناشی از کووید-۱۹ ایفا کرد و قدرت عاطفی و معنوی برای آنها فراهم نمود. همچنین نتایج پژوهش (Nazir-Ali (2023 نشان داد دین، چارچوبی فراهم می‌کند که می‌تواند افراد و گروه‌ها را حول ارزش‌ها و باورهای مشترک، متحد سازد. این جنبه بر نقش مثبت دین در ارتقای انسجام اجتماعی و پیوند جامعه تأکید دارد. پس با توجه به نقش و اهمیت دین در انسجام اجتماعی و جلوگیری از بسیاری مشکلات، آگاهی‌های دینی و مذهبی برای جمعیت از ضروریات بسیار اساسی است. تا زمانی که افراد در مورد دین و مذهب خود، شناخت و آگاهی کافی نداشته باشند، نمی‌توانند آموزه‌های دینی را در عمل به کار بندند و بر مشکلات غلبه کنند.

آگاهی‌های فرهنگی: شناخت فرهنگ و هویت خود و احترام به فرهنگ و هویت دیگران؛ درک و قدردانی از تنوع فرهنگی؛ احترام به تفاوت‌ها و توانایی تعامل مؤثر با افراد از فرهنگ‌های مختلف؛ شناسایی هویت فرهنگی؛ درک ارزش‌ها، باورها، آداب و رسوم و فرهنگی؛ درک نقش فرهنگ در شکل‌دهی به شخصیت؛ و ... از جمله کدهای باز مربوط به این کد محوری هستند. آموزش با شکل دادن به ارزش‌ها، باورها و درک افراد از میراث خود به طور قابل توجهی بر هویت فرهنگی تأثیر می‌گذارد. بر اساس Xu (2023 نیز تحقیقات در مورد جنبه‌های مختلف آموزش،

تأثیر عمیق شیوه‌های آموزشی بر توسعه هویت فرهنگی را برجسته می‌کند. پس برای افزایش آگاهی‌های فرهنگی و توسعه هویت فرهنگی، آموزش جمعیت، لازم و ضروری است.

آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی: شناخت سیستم سیاسی کشور؛ آشنایی با احزاب و گروه‌های سیاسی؛ اهمیت نظارت بر عملکرد دولت؛ ضرورت مشارکت در فرایندهای دموکراتیک؛ آگاهی از مسائل سیاسی و اجتماعی؛ درک چگونگی عملکرد سیستم‌های سیاسی؛ اطلاع از رویدادهای مهم اجتماعی و سیاسی؛ و توانایی مشارکت در تصمیم‌گیری‌های جمعی؛ و ... از جمله کدهای باز مربوط به این کد محوری هستند. بر اساس Patriansyah et al (2024) آموزش سیاسی برای افزایش مشارکت مردم در انتخابات، به ویژه در میان دانشجویان، که اغلب فاقد درک کافی از روند انتخابات هستند، حیاتی است. آموزش سیاسی، آگاهی از حقوق و مسئولیت‌های سیاسی را افزایش می‌دهد و شهروندان را قادر می‌سازد تا به طور فعال در حکمرانی شرکت کنند (Prayugo & Prayitno, 2022). آموزش سیاسی، تحول ارزش‌های سیاسی از جامعه به افراد، ترویج مشارکت مدنی و مشارکت در سیاست‌گذاری را تسهیل می‌کند (Suneki et al., 2021). همچنین آموزش حقوقی، فرهنگ حقوقی و آگاهی مردم را تقویت می‌کند، و هویت ملی و مشارکت مدنی را ارتقا می‌بخشد (Golichenkov et al., 2023). بنابراین برای دستیابی به اهداف مختلف از جمله افزایش مشارکت مردم در انتخابات، شناخت احزاب و گروه‌های سیاسی و ... آموزش سیاسی جمعیت، ضرورتی اساسی است.

آگاهی‌های اقتصادی: شناخت مفاهیم اقتصادی اساسی؛ آگاهی از وضعیت اقتصادی جامعه؛ توانایی مدیریت امور مالی شخصی؛ توانایی برنامه‌ریزی و نظارت بر هزینه‌ها و درآمدها؛ اهمیت پس‌انداز و راه‌های مؤثر برای پس‌انداز کردن؛ آشنایی با انواع سرمایه‌گذاری‌ها، مانند سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار، املاک، و ... از جمله کدهای باز مربوط به این کد محوری هستند. بر اساس Solević (2020) آموزش یک جمعیت مستقیماً بر توسعه اقتصادی تأثیر می‌گذارد، زیرا آموزش با کیفیت، منجر به افزایش بهره‌وری و رشد و توسعه جمعیت می‌شود. بر اساس Ojo (2013) آموزش در مسائل جمعیتی برای بهبود شرایط اجتماعی-اقتصادی افراد و خانواده‌ها، به ویژه در طبقات اجتماعی-اقتصادی پایین‌تر، بسیار ضروری است. آموزش مالی با تجهیز افراد به مهارت‌های مدیریت مؤثر امور مالی شخصی، مشارکت اجتماعی را ترویج می‌کند؛ استرس روانی مرتبط با بی‌ثباتی مالی را کاهش می‌دهد و در نتیجه، سلامت کلی را افزایش می‌دهد و منجر به بهبود کیفیت زندگی می‌شود (Fernandes & Fernandes, 2024).

آگاهی‌های زیست محیطی: آگاهی از محیط زیست و مسائل مرتبط؛ شناخت اهمیت حفاظت از محیط زیست و مسئولیت‌های فردی در این زمینه؛ آگاهی از مسائل زیست محیطی؛ درک

مفهوم تغییر اقلیم، عوامل مؤثر بر آن و پیامدهای آن بر محیط زیست و جامعه؛ آگاهی از اهمیت تنوع زیستی و عوامل مؤثر بر کاهش آن، و ... از جمله کدهای باز مربوط به این کد محوری هستند. نتایج مطالعه (Peng & Lin, 2009) نشان می‌دهد از طریق اثر واسطه‌ای آموزش، رشد جمعیت و فرهنگ ملی به‌طور غیرمستقیم بر عملکرد زیست‌محیطی تأثیر می‌گذارند. همچنین بر اساس (Barnogul, 2022) افزایش دانش زیست محیطی، به‌طور مؤثر، بحران‌های زیست محیطی را حل می‌کند.

آگاهی‌های فناوری و دیجیتالی: آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات؛ آگاهی در مورد استفاده صحیح از فناوری و آگاهی از خطرات احتمالی آن؛ آگاهی در مورد استفاده صحیح و مسئولانه از فضای مجازی؛ آگاهی از مزایا و خطرات اینترنت؛ آشنایی با روش‌های استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی؛ آشنایی با استفاده از رایانه و اینترنت؛ و ... از جمله کدهای باز مربوط به این کد محوری هستند. سواد دیجیتال، پایه‌ای برای مشارکت مؤثر در یک جامعه دیجیتالی است. هدف از این ابتکار، تجهیز شهروندان به مهارت‌های لازم برای استفاده ایمن و مؤثر از فن‌آوری‌های دیجیتال در بخش‌های گوناگون است (Sturgeon, 2022).

آگاهی‌های سلامتی و بهداشتی: آگاهی از سلامت فردی و اجتماعی؛ شناخت اصول بهداشت و سلامت؛ آشنایی با بیماری‌ها و شیوه‌های پیشگیری از آنها؛ درک اهمیت سلامت روان؛ آشنایی کامل با بهداشت شخصی؛ شناخت تغذیه سالم و درک اهمیت آن؛ درک اهمیت ورزش منظم در زندگی؛ شناخت راه‌های پیشگیری از بیماری‌ها از طریق واکسیناسیون، غربالگری‌های منظم پزشکی و رعایت بهداشت فردی؛ و ... از جمله کدهای باز مربوط به این کد محوری هستند. سواد سلامت به‌طور قابل توجهی، میانجی رابطه بین دستاوردهای آموزشی و رفتارهای بهداشتی است. آموزش جمعیت در اندونزی، بر آموزش در مورد سلامت باروری و مسائل جمعیتی از طریق فعالیت‌های مختلف تأکید دارد (Septiani et al., 2022). در روسیه، برنامه‌های آموزشی در مورد تغذیه سالم برای جلوگیری از بیماری‌های غیر واگیر، بسیار حیاتی است؛ زیرا بخش قابل توجهی از جمعیت، فاقد دانش لازم در مورد تغذیه سالم هستند. افرادی که سطح تحصیل پایین‌تری دارند اغلب رفتارهای غیرسالم را نشان می‌دهند که می‌تواند با بهبود سواد سلامت، کاهش یابد (Friis et al., 2016). در یک مطالعه، ساکنان شهری، دانش اختلالات روانپزشکی بالاتری نسبت به ساکنان روستایی داشتند. یک نظرسنجی نشان داد که آگاهی از اختلالات روانی رایج با سطوح آموزش عالی، بهبود یافته است. با بهبود دانش در مورد اختلالات روان‌پزشکی و درمان‌های موجود، می‌توان سلامت روان افراد را ارتقا داد و آنها را جهت درمان مناسب، تشویق نمود (Xu et al., 2005). آموزش بهداشت، مانند برنامه‌های مدیریت دیابت، نتایج بهداشتی را در جوامع مهاجران به‌طور قابل توجهی، بهبود بخشیده است (Harris, 2018). برنامه‌های

آموزشی هدفمند با هدف از بین بردن این شکاف‌های دانشی در گروه‌های مختلف جمعیتی، اجرا می‌شوند (Pogozheva & Smirnova, 2020).

آگاهی‌های تربیتی: شناخت مراحل رشد شناختی، عاطفی، اجتماعی و جسمی در سنین مختلف، و درک نیازهای خاص هر مرحله؛ شناخت تفاوت‌های فردی و تأثیر عوامل محیطی بر رشد؛ آگاهی از روش‌های تربیت مؤثر نظیر تشویق، الگوسازی مثبت، ایجاد روابط گرم و صمیمی، حل مسئله مشترک و گفتگو. همچنین آشنایی با روش‌های غیرمؤثر مانند تنبیه بدنی، تنبیه کلامی و تحقیر و ... از جمله کدهای باز مربوط به این کد محوری هستند. بر اساس یک پژوهش، دانش والدین، میانجی رابطه بین علائم ADHD و مسائل رفتاری است و نشان می‌دهد که والدین آگاه می‌توانند چالش‌های فرزندان خود را بهتر مدیریت کنند (Dekkers et al., 2021). مداخله‌های آموزشی می‌تواند درک والدین از راهبردهای مؤثر را افزایش دهد و منجر به بهبود رفتار کودک و کاهش اختلالات می‌شود (Winter, 2011).

آگاهی از مخاطرات اجتماعی: آشنایی با انواع خشونت، از جمله خشونت فیزیکی، روانی، جنسی و کلامی؛ پیشگیری از خشونت؛ دانستن راه‌های پیشگیری از خشونت و چگونگی واکنش در مقابل آن؛ آشنایی با انواع جرم و جنایت و چگونگی محافظت از خود در مقابل آن‌ها؛ آشنایی با قوانین و مقررات مربوط به جرم و جنایت؛ و ... از جمله کدهای باز مربوط به این کد محوری هستند. بر اساس یک پژوهش Trochtova et al (2021) جمعیت خاصی مانند زنان و افرادی که سطح تحصیلی پایین‌تری دارند، بیشتر در معرض خطرات اجتماعی هستند که نشان دهنده نیاز به مداخله‌های هدفمند است. این موضوع حاکی از اهمیت آگاهی و دانش است؛ بنابراین متخصصان آموزش جمعیت جهت جلوگیری از خطرات اجتماعی، لازم است جمعیت، خصوصاً افرادی با سطح تحصیلات پایین، را آموزش دهند.

در پاسخ به سؤال دوم پژوهش که متخصص آموزش جمعیت باید از چه دانش‌ها و مهارت‌هایی برخوردار باشد؟ نتایج یافته‌ها بر اساس جدول ۲ نشان داد دانش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز متخصص آموزش جمعیت عبارتند از:

دانش‌های پایه و تخصصی در زمینه جمعیت‌شناسی: آشنایی با مباحث جمعیتی مانند مفاهیم و نظریه‌های جمعیت‌شناسی، از جمله روندهای جمعیتی، ساختار سنی، و تحولات اجتماعی، الگوهای زاد و ولد، مرگ و میر، مهاجرت، و ... و ... از جمله کدهای باز مربوط به این کد محوری هستند.

دانش دینی و مذهبی: آشنایی کامل با عقاید، باورها و ارزش‌های دینی و مذهبی جامعه هدف؛ آشنایی کامل با منابع دینی و مذهبی جامعه هدف؛ درک عمیق از باورها، ارزش‌ها، سنن و آداب

و رسوم دینی جامعه هدف بسیار مهم است. این امر به متخصص کمک می‌کند تا آموزش خود را با فرهنگ و اعتقادات مذهبی آنها هماهنگ کند و از ایجاد تعارض و ناسازگاری جلوگیری کند. متخصص باید به تنوع اعتقادی و مذهبی احترام گذاشته و از هرگونه تلقین یا تحمیل باورهای خود، خودداری کند. باید از زبانی استفاده کند که با فرهنگ و اعتقادات مذهبی جامعه هدف، سازگار باشد و از اصطلاحات و مفاهیمی استفاده کند که برای آنها قابل فهم باشد. برنامه‌ریزی آموزش را باید با توجه به مناسبت‌های دینی و مذهبی جامعه، هماهنگ کند تا اثربخشی برنامه‌ها افزایش یابد. مطالب آموزشی باید با ملاحظات اخلاقی و دینی جامعه هدف، سازگار باشد.

دانش فرهنگی: متخصص آموزش جمعیت باید دانش فرهنگی لازم در مورد جامعه هدف داشته باشد تا بتواند بتواند برنامه‌های خود را اجرا کند. این شامل شناخت باورها، نگرش‌ها، هنجارها، آداب و رسوم، سبک‌های زندگی و ساختارهای اجتماعی جامعه‌ای است که در آن فعالیت می‌کند. بدون درک عمیق از این جنبه‌ها، طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی مؤثر، دشوار خواهد بود. توانایی احترام به تنوع فرهنگی، پرهیز از قضاوت و تعصب و برقراری ارتباط مناسب با افراد از فرهنگ‌های مختلف، به‌ویژه در جامعه‌های چندفرهنگی ضروری است. مهارت در برقراری ارتباط با افراد از فرهنگ‌های مختلف، درک زبان بدن و نشانه‌های فرهنگی مختلف و استفاده از روش‌های ارتباطی مناسب برای هر فرهنگ؛ شناخت تفاوت‌های فرهنگی در یک تیم چندفرهنگی و حل مسائل بین فرهنگی از جمله دانش‌های مورد نیاز متخصص آموزش جمعیت است.

دانش سیاسی: آشنایی کامل با احزاب فعال در جامعه هدف و مباحث سیاسی؛ آگاهی از سیاست‌های مرتبط با جمعیت آشنایی با فرآیندهای تصمیم‌گیری سیاسی، نقش نهادهای دولتی و غیردولتی در زمینه جمعیت و راه‌های مشارکت در این فرآیندها. توانایی مذاکره با مقامات دولتی و سازمان‌ها برای حمایت از برنامه‌های آموزش جمعیت و تأمین منابع مالی و مادی. ایجاد شبکه ارتباطی با مقامات سیاسی، سازمان‌های غیردولتی و سایر نهادهای مرتبط برای ترویج برنامه‌های آموزش جمعیت و همکاری در اجرای آنها از جمله دانش‌های مورد نیاز متخصص آموزش جمعیت در حوزه سیاسی است.

دانش اجتماعی: شناخت ساختارهای اجتماعی جامعه هدف، از جمله ساختار خانواده، طبقه اجتماعی، گروه‌های قومی، و سایر گروه‌های اجتماعی مهم. این درک به طراحی برنامه‌های آموزشی مناسب برای هر گروه اجتماعی کمک می‌کند. آشنایی با هنجارها، باورها، ارزش‌ها و رفتارهای اجتماعی جامعه هدف؛ این شناخت به متخصص کمک می‌کند تا از روش‌های آموزشی مناسب و قابل قبول برای جامعه هدف استفاده کند. توانایی برقراری ارتباط مؤثر با افراد از سطوح اجتماعی مختلف نیز شامل گوش دادن فعال، درک نگرانی‌ها و نظرات مختلف،

و توانایی تبدیل اطلاعات پیچیده به زبانی ساده و قابل فهم است. در کل، یک متخصص آموزش جمعیت باید توانایی درک و تعامل با ساختارهای اجتماعی پیچیده را داشته باشد و از این درک برای طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی مؤثر و منطبق با نیازهای جامعه هدف استفاده کند.

دانش اقتصادی: شناخت چگونگی تأثیر عوامل اقتصادی مانند سطح درآمد، فقر، اشتغال، بیکاری، هزینه‌های زندگی و سیاست‌های اقتصادی دولت بر تصمیمات افراد در مورد فرزندآوری، ازدواج و سلامت باروری؛ توانایی جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل داده‌های اقتصادی مرتبط با جمعیت مانند داده‌های مربوط به درآمد، فقر، اشتغال و هزینه‌های زندگی. توانایی ارزیابی هزینه‌ها و منافع برنامه‌های آموزشی جمعیت از نظر اقتصادی و ... به‌طور کلی، متخصص آموزش جمعیت باید بتواند جنبه‌های اقتصادی مرتبط با جمعیت را درک کند و از این درک در طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی مؤثر استفاده کند. این درک به او کمک می‌کند تا برنامه‌های آموزشی را به نحوی طراحی کند که هم مناسب با نیازهای جمعیت هدف باشد و هم از نظر اقتصادی، بهینه باشد.

دانش زیست محیطی: یک متخصص آموزش جمعیت برای درک کامل تأثیر برنامه‌هایش و عمل کردن به شیوه‌ای پایدار، باید دانش و مهارت‌هایی در مورد محیط زیست داشته باشد. درک ارتباط بین رشد جمعیت، مصرف منابع، تخریب محیط زیست، تغییرات آب و هوایی و دیگر چالش‌های زیست‌محیطی؛ شناخت چگونگی تأثیر رشد جمعیت بر دسترسی به آب آشامیدنی، غذا، انرژی و دیگر منابع طبیعی؛ همچنین آگاهی از روش‌های مدیریت پایدار منابع طبیعی و ... توانایی ترویج شیوه‌های زندگی پایدار در زمینه‌های مصرف انرژی، مدیریت آب و مدیریت پسماند در جامعه؛ توانایی تلفیق مباحث محیط زیستی در برنامه‌های آموزش جمعیت؛ توانایی تجزیه و تحلیل داده‌های مرتبط با محیط زیست برای بهبود برنامه‌های آموزش جمعیت؛ و توانایی همکاری با سازمان‌های دولتی و غیردولتی محیط زیستی برای اجرای برنامه‌های مشترک و ... از جمله دانش‌های مورد نیاز یک متخصص آموزش جمعیت در حوزه زیست محیطی است.

دانش روانشناسی و تربیتی: آشنایی با انواع روانشناسی، اصول تعلیم و تربیت و روش‌های تربیتی؛ آشنایی با مراحل مختلف رشد انسان از کودکی تا بزرگسالی و تأثیر آن بر رفتارهای مرتبط با باروری، خانواده و فرزندآوری؛ دانش در مورد تأثیر عوامل اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی بر نگرش‌ها، باورها و رفتارهای مرتبط با جمعیت؛ شناخت عوامل روانشناختی که بر سلامت باروری و سلامت جنسی افراد تأثیر می‌گذارد، و توانایی کمک به افراد در مقابله با چالش‌های مرتبط با سلامت باروری؛ مهارت در برقراری ارتباط مؤثر با افراد و گروه‌های مختلف؛ توانایی گوش

دادن فعال، همدلی و ایجاد فضای امن برای تبادل اطلاعات و آموزش؛ دانش در مورد مشاوره به افراد در مورد تصمیم‌گیری‌های مربوط به خانواده و ... از جمله دانش‌های مورد نیاز یک متخصص آموزش جمعیت در حوزه روانشناسی و تربیتی است.

دانش در زمینه بهداشت و سلامت: آگاهی از نقش تغذیه مناسب در سلامت باروری زنان و مردان؛ پیشگیری از کمبودهای تغذیه‌ای و تأثیر آنها بر باروری، و اهمیت تغذیه در دوران بارداری و شیردهی؛ آشنایی با فواید ورزش منظم برای سلامت و اهمیت آن در پیشگیری از بیماری‌های مزمن؛ دانش در مورد تأثیر چاقی و کم‌وزنی؛ اهمیت رسیدن به وزن مناسب؛ شناخت بیماری‌های مزمن مانند دیابت، فشار خون بالا، و بیماری‌های قلبی و عروقی؛ توانایی راهنمایی افراد در مورد نحوه دسترسی به خدمات بهداشتی و مراقبت‌های پزشکی مربوط به سلامت جسمی؛ توانایی آموزش در مورد بهداشت جسمی به گروه‌های مختلف با توجه به سطح سواد و فرهنگ آنها؛ و ... در کل، یک متخصص آموزش جمعیت باید بهداشت جسمی و روحی را به عنوان یک عامل مهم در سلامت افراد بداند و آموزش‌های مناسب را به گروه‌های مختلف، ارائه دهد.

دانش و مهارت آموزش: دانش در مورد طراحی برنامه‌های آموزشی هدفمند، بر اساس نیازهای جمعیت هدف با استفاده از روش‌های آموزشی مناسب و جذاب؛ آشنایی با روش‌های آموزشی مناسب؛ تسلط بر تکنیک‌های متنوع تدریس، از جمله ارائه مطالب به شیوه‌ای واضح و قابل فهم، برقراری ارتباط مؤثر با مخاطبان، ایجاد انگیزه و مشارکت در فرایند یادگیری؛ توانایی ارائه اطلاعات پیچیده به شکلی ساده و قابل فهم برای گروه‌های مختلف با سطوح سواد و آگاهی متفاوت؛ استفاده از ابزارهای آموزشی متنوع مانند ویدیو، تصاویر، نمودار و بازی‌ها برای افزایش جذابیت و درک مطالب؛ توانایی ارزیابی میزان یادگیری و درک مخاطبان از طریق روش‌های متنوع (پرسش و پاسخ، آزمون، پرسشنامه و...)؛ توانایی مدیریت کلاس و گروه‌های آموزشی؛ ایجاد محیطی امن و حمایتی برای یادگیری، برقراری نظم و هدایت بحث‌ها به سمت اهداف آموزشی؛ آشنایی و تسلط بر استفاده از فناوری‌های نوین در آموزش؛ آشنایی با ابزارها و نرم‌افزارهای آموزشی برای ارائه محتوا به صورت دیجیتال؛ آشنایی با چگونگی ارائه آموزش به گروه‌های خاص، مانند افراد کم‌سواد، افراد معلول و اقشار مختلف اجتماعی؛ و ... از جمله دانش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز یک متخصص آموزش جمعیت در حوزه آموزش است.

دانش مدیریت: توانایی برنامه‌ریزی و اولویت‌بندی فعالیت‌ها؛ مدیریت برنامه‌ها، منابع و تیم کاری؛ پیش‌بینی چالش‌ها و موانع احتمالی و تدوین راهکارهای مناسب برای کاهش ریسک‌ها؛ برنامه‌ریزی و کنترل هزینه‌ها؛ مدیریت منابع مالی و اطمینان از استفاده بهینه از بودجه؛ مدیریت مؤثر زمان خود و تیم کاری؛ رهبری و هدایت تیم کاری و انگیزه دادن به اعضای تیم، و ایجاد روحیه کار گروهی؛ آموزش و راهنمایی اعضای تیم برای بهبود مهارت‌ها و کارایی آنها؛ ارتباط

مؤثر با اعضای تیم، دینفعان و جامعه هدف؛ توانایی حل و فصل اختلافات و تعارضات بین اعضای تیم و ... از جمله دانش‌های مورد نیاز یک متخصص آموزش جمعیت در حوزه مدیریت است. **دانش فناوری:** یک متخصص آموزش جمعیت برای انجام مؤثر وظایف خود، به مجموعه‌ای از دانش و مهارت‌های مرتبط با فناوری نیاز دارد از جمله: تسلط بر نرم‌افزارهای رایانه‌ای مختلف؛ آشنایی با اینترنت و شبکه‌های کامپیوتری برای دسترسی به اطلاعات به‌روز؛ ارتباط با دینفعان و استفاده از ابزارهای برخط؛ توانایی جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل و ذخیره‌سازی داده‌های مرتبط با جمعیت و برنامه‌های آموزشی؛ تسلط بر ابزارهای ارتباطی دیجیتال مانند ایمیل، شبکه‌های اجتماعی، و پلتفرم‌های برخط؛ توانایی طراحی و تولید محتوای آموزشی دیجیتال؛ آشنایی با پلتفرم‌های آموزش آنلاین و ابزارهای مختلف برای ارائه آموزش به‌صورت مجازی؛ و ... به طور خلاصه، یک متخصص آموزش جمعیت نیاز دارد تا از ابزارهای فناوری برای آموزش، بهبود کیفیت، بازدهی و دسترسی به برنامه‌های آموزشی استفاده کند.

دانش مخاطرات اجتماعی: دانش در مورد مخاطرات اجتماعی (فقر و نابرابری، خشونت جنسیتی، تبعیض و محرومیت، بی‌سوادی و کمبود آگاهی، عوامل اجتماعی-فرهنگی، تغییرات اجتماعی و فرهنگی، محیط‌های آسیب‌زا)؛ روش‌های مواجهه با مخاطرات اجتماعی (ارتباط مؤثر؛ مهارت‌های مداخله و حمایت؛ مشارکت جوامع؛ حفظ محرمانگی؛ شناسایی و ارجاع؛ تغییر نگرش) و ... از جمله دانش‌های مورد نیاز یک متخصص آموزش جمعیت در حوزه مخاطرات اجتماعی است.

در پاسخ به سؤال سوم پژوهش که متخصصان آموزش جمعیت، چگونه به آموزش جمعیت می‌پردازند؟ به طور کلی نتایج یافته‌ها بر اساس جدول ۳ نشان داد اجرای برنامه‌های آموزشی مختلف؛ برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی برای اقشار مختلف جامعه؛ تولید و توزیع منابع آموزشی؛ تشکیل گروه‌ها یا انجمن‌ها؛ برگزاری جلسات عمومی؛ سازماندهی جشنواره‌ها، نمایشگاه‌ها و رویدادهای؛ برقراری ارتباط با مراکز آموزشی و اجرای برنامه‌های آموزشی در مدارس برای دانش‌آموزان؛ ایجاد گروه‌های بحث و تبادل نظر؛ بهره‌گیری از رسانه‌های اجتماعی؛ ایجاد وب‌سایت‌ها و اپلیکیشن‌های آموزشی؛ برگزاری همایش‌ها؛ تهیه منابع آموزشی؛ ایجاد گروه‌های حمایتی؛ مداخلات اجتماعی؛ انجام تحقیقات برای شناسایی نقاط ضعف و نیازهای جامعه؛ ارزیابی تأثیر برنامه‌ها؛ طراحی و اجرای سیاست‌های مؤثر؛ توجه خاص به گروه‌های آسیب‌پذیر و ... از جمله روش‌های آموزشی مورد استفاده توسط متخصصان آموزش جمعیت برای توسعه اجتماعی است. اجرای برنامه‌های آموزشی با روش‌های مختلف، برای آموزش جمعیت، بسیار تأثیرگذار است. در یک پژوهش، برنامه‌های آموزش بهداشت جامعه با هدف جلوگیری از خطرات فشار خون

بالا و سخته مغزی، پیشرفت قابل توجهی در دانش عمومی و تغییرات شیوه زندگی مردم نشان داده است. اکثریت شرکت‌کنندگان تمایل خود را برای اجرای تغییرات سالم در سبک زندگی پس از برنامه ابراز کردند (Wijayanti et al., 2024). در این برنامه‌ها از روش‌های تعاملی مانند سخنرانی‌ها و بحث‌ها برای مشارکت شرکت‌کنندگان و تشویق به اقدامات پیشگیرانه استفاده شده بود. نتایج این پژوهش نشان داد که آموزش نه تنها آگاهی‌بخش است، بلکه به افراد انگیزه می‌دهد تا در جهت سلامت بهتر، اقدام کنند. همچنین مداخله‌های اجتماعی نیز در رفع مشکلات اجتماعی مؤثر است. نتایج یک پژوهش نشان داد دانش عمومی در مورد اختلالات روانی از طریق کمپین‌های اجتماعی و برنامه‌های مبتنی بر مدرسه به عنوان یک مداخله اجتماعی، بهبود یافت و اهمیت آموزش در شناخت و مدیریت مسائل سلامت روان را برجسته نمود. نتایج پژوهش نشان داده که مداخلات توانسته سطح سواد سلامت روان را افزایش دهد (Jorm & Kelly, 2007).

نتیجه‌گیری

امروزه یکی از مهمترین مسائل جامعه، فقدان دانش و آگاهی افراد اجتماع است که می‌تواند زمینه‌ساز بسیاری از مسائل باشد. بر اساس نتایج تحقیقات، آموزش جمعیت در ابعاد مختلف برای رشد و توسعه اجتماعی ضروری است. جمعیت در حوزه‌های مختلف به دانش و مهارت؛ و آموزش مداوم نیاز دارد و بدون تربیت نیروهای متخصص و توانمند نمی‌توان جمعیت را به صورت هدفمند آموزش داد. برای آموزش به جمعیت، تربیت متخصصانی با دانش و مهارت‌های لازم، ضروری است. در مجموع، نتایج یافته‌ها نشان داد جمعیت به منظور رشد و توسعه اجتماعی به آگاهی‌هایی نیاز دارد از جمله: آگاهی‌های دینی و مذهبی؛ آگاهی‌های فرهنگی؛ آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی؛ آگاهی‌های اقتصادی؛ آگاهی‌های زیست محیطی؛ آگاهی‌های فناوری و دیجیتالی؛ آگاهی‌های سلامتی و بهداشتی؛ آگاهی‌های تربیتی؛ و آگاهی از مخاطرات اجتماعی. برای آموزش این دانش‌ها، نیاز است متخصصان آموزش جمعیت در زمینه‌های گوناگون تخصص داشته باشند تا بتوانند آموزش‌های لازم را به جمعیت ارائه دهند از جمله: دانش‌های پایه و تخصصی در زمینه جمعیت‌شناسی؛ دانش دینی و مذهبی؛ دانش فرهنگی، دانش سیاسی؛ دانش اجتماعی؛ دانش اقتصادی؛ دانش زیست محیطی؛ دانش روانشناسی و تربیتی؛ دانش در زمینه بهداشت و سلامت؛ دانش آموزش؛ دانش مدیریت؛ دانش فناوری؛ دانش مخاطرات اجتماعی. نتایج یافته نشان دهنده این است که در قرن ۲۱، جمعیت باید دانش و آگاهی‌های جامع و کاملی داشته باشد تا بتواند در مواجهه با چالش‌های مختلف، موفق شود و متخصص آموزش جمعیت نیز باید دانش بسیار

جامع و همه جانبه‌ای باید داشته باشد تا بتواند به جمعیت آموزش دهد و به نیازهای متنوع آنها پاسخ دهد.

متخصصان آموزش جمعیت از طریق آموزش، مشاوره، تولید و توزیع منابع آموزشی، همکاری با سازمان‌ها، مداخلات اجتماعی، تقویت مشارکت اجتماعی، تحقیق و تحلیل داده‌ها، طراحی و اجرای سیاست‌های مؤثر، و توجه به گروه‌های آسیب‌پذیر، می‌توانند جمعیت را در حوزه‌های مختلف، آموزش دهند و منجر به کاهش مشکلات و رشد و توسعه اجتماعی شوند. نتایج این مطالعه می‌تواند به سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان آموزشی کمک کند تا از طریق طراحی رشته آموزش جمعیت در دانشگاه‌ها، زمینه تربیت متخصص آموزش جمعیت را فراهم نمایند. همچنین بر اساس نتایج این مطالعه، برنامه‌ریزان درسی می‌توانند به تدوین برنامه درسی رشته آموزش جمعیت بپردازند. بر اساس نتایج این مطالعه به مسئولین پیشنهاد می‌شود از طریق سازمان‌ها و نهادهای مختلف، متناسب با آگاهی‌های مورد نیاز جمعیت، برنامه‌های آموزشی تدارک ببینند و به آموزش جمعیت بپردازند. همچنین سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان آموزشی و درسی پیشنهاد می‌شود جهت افزایش آگاهی‌های اجتماعی، رشد و توسعه اجتماعی و جلوگیری از مسائل و مشکلات اجتماعی، از طریق رشته آموزش جمعیت و تربیت نیروهای انسانی متخصص آموزش جمعیت در دانشگاه‌ها، زمینه‌ای فراهم نمایند تا این متخصصان، جمعیت را در ابعاد مختلف آگاه ساخته تا به تبع این آگاهی‌ها، مشکلات و مسائل تقلیل یافته و رشد و توسعه اجتماعی حاصل شود.

منابع

- Ades, J., & Mishra, J. (2021). Education and crime across America: Inequity's cost. *Social Sciences*, 10(8), 283.
- Ardiwinata, J. S., & Mulyono, D. (2018). Community Education in the development of The Community. *EMPOWERMENT: Jurnal Ilmiah Program Studi Pendidikan Luar Sekolah*, 7(1), 25-35.
- Arguedas, L. P. (2012). El trabajo con comunidades: notas para el aprendizaje. *Revista Reflexiones*, 91(1), 39-52.
- Bah, I. A. (2023). The relationship between education and economic growth: A cross-country analysis. *Research, Society and Development*, 12(5), e19312540522-e19312540522.

- Baker, D. P., Leon, J., Smith Greenaway, E. G., Collins, J., & Movit, M. (2011). The education effect on population health: a reassessment. *Population and development review*, 37(2), 307-332.
- Barnogul, Khalilova., Alimardon, Abdurakhmonov. (2022). The need to develop environmental knowledge. *Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities*, 12(6):119-124. doi: 10.5958/2249-7315.2022.00350.1
- Chaput P.J., Wong S.L., Michaud I. (2017). Durée et qualité du sommeil chez les Canadiens âgés de 18 à 79 ans. *Rapp. Santé*, 28,30–35 .
- Committee for Economic Development. (1971). *Education for the urban disadvantaged: from preschool to employment*. New York.
- Corrsin, S. D. (1998). Literacy Rates and Questions of Language, Faith and Ethnic Identity in Population Censuses in the Partitioned Polish Lands and Interwar Poland (1880s-1930s). *The Polish Review*, 43(2), 131-160.
- Dekkers, T. J., Huizenga, H. M., Bult, J., Popma, A., & Boyer, B. E. (2021). The importance of parental knowledge in the association between ADHD symptomatology and related domains of impairment. *European child & adolescent psychiatry*, 30(4), 657-669.
- Delpierre C., Castagné R., Lang T., Kelly-Irving M. (2018). Social environment, biological embedding and social inequalities in health. *Med. Sci. Paris*, 34:740–744
- Deng, L., & Zhao, Y. (2018). Effect Channels of Education Level and Cognitive Skill on Economic Growth. *Kuram Ve Uygulamada Egitim Bilimleri*, 18, 1440.
- Etindele Sosso, F. A., Kreidlmayer, M., Pearson, D., & Bendaoud, I. (2022). Towards A Socioeconomic Model of Sleep Health among the Canadian Population: A Systematic Review of the Relationship between Age, Income, Employment, Education, Social Class, Socioeconomic Status and Sleep Disparities. *European journal of investigation in health, psychology and education*, 12(8), 1143–1167. <https://doi.org/10.3390/ejihpe12080080>
- Fernandes, e. M., & fernandes, s. A. (2024). Educação financeira como forma de inclusão social. *Rcmos-revista científica multidisciplinar o saber*, 1(2).
- Fiscal, R. (2021). Knowledge Management Enablers and Its Impact on the Performance Outcomes of State Universities in the Philippines. *Universal journal of management*, 9, 44-51.
- Friis, K., Lasgaard, M., Rowlands, G., Osborne, R. H., & Maindal, H. T. (2016). Health literacy mediates the relationship between educational attainment and health behavior: a Danish population-based study. *Journal of Health Communication*, 21(sup2), 54-60.

- Gibson, P. (2006). *Cruise operations management*. Amsterdam; Boston: Elsevier Butterworth-Heinemann
- Golichenkov, A.K., Kozlova, N. V., & Filippova, S.Y. (2023). *On the role of legal science and education in the formation of the legal culture of the population*. doi: 10.55959/msu0130-0113-11-64-4-1
- Harris, H. (2018). Video-Based Diabetes Education for a Culturally Diverse Population. Doctor of Nursing Practice (DNP) Translational and Clinical Research Projects. 33. <https://kb.gcsu.edu/dnp/33>
- Jorm, A. F., & Kelly, C. M. (2007). Improving the public's understanding and response to mental disorders. *Australian Psychologist*, 42(2), 81-89.
- Jusman, I. A. (2021). The effects of economic growth, wage, and education level on employment. *Media bina ilmiah*, 15(6), 4633-4638.
- Kendall, M. (2004). *Community Based Learning* (pp. 157–168). Springer, Boston, MA. https://doi.org/10.1007/1-4020-7843-9_11
- Khan, N., Javed, Z., Acquah, I., Hagan, K., Khan, M., Valero-Elizondo, J., Chang, R., Javed, U., Taha, M. B., Blaha, M. J., Virani, S. S., Sharma, G., Blankstein, R., Gulati, M., Mossialos, E., Hyder, A. A., Achirica, M. C., & Nasir, K. (2023). Low educational attainment is associated with higher all-cause and cardiovascular mortality in the United States adult population. *BMC public health*, 23(1), 900. <https://doi.org/10.1186/s12889-023-15621-y>
- Kim, D.J. (2023). *On Education and Economic Growth: Whether Education Contributes to Economic Growth*. Jeju National University Tourism, Business, and Economic Research Institute.
- Knowles, M, Holton, E. I., & Swanson, R. (2005). *The adult learner: The definitive classic in adult education and human resource development*. Elsevier, Burlington
- Knowles, M.S. (1989). *The making of an adult educator*. An autobiographical journey. San Francisco: Jossey-Bass.
- Lajuni, N., Wellfren, A.C., & Samsu, S.H. (2022). Financial literacy/knowledge through financial education: a bibliometric analysis. *Labuan Bulletin of International Business and Finance (LBIBF)*.
- Marzo, R. R., Su, T. T., Ismail, R., Htay, M. N. N., Essar, M. Y., Chauhan, S., Patalinghug, M. E., Kucuk Bicer, B., Respati, T., Fitriyana, S., Baniissa, W., Lotfizadeh, M., Rahman, F., Salim, Z. R., Villela, E. F. M., Jermisittiparsert, K., Aung, Y., Hamza, N. A. E., Heidler, P., Head, M. G., ... Lin, Y. (2022). Digital health literacy for COVID-19 vaccination and intention to be immunized: A cross sectional multi-country study among the general adult population. *Frontiers in public health*, 10, 998234. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.998234>

- Meng, Y. (2021). Crime rates and contextual characteristics: a case study in Connecticut, USA. *Human Geographies--Journal of Studies & Research in Human Geography*, 15(2), 209-228.
- Nazir-Ali, M. (2023). The role of religion in conflict and peace-making. *The Round Table*, 112(5), 459-469.
- Nobakht, R., Ghasemi Ardehayi, A. & Gholami, M. (2022). Combined method, a methodical approach necessary to promote education on new demographic issues in Iran. *Quarterly journal of research in social studies education*, 4(1), 7-32. (In Persian).
- Ojo, F. M. (2013). Population Education for Better Quality Life. *Journal of Educational and Social Research*, 3(6):153-153. doi: 10.5901/JES R.2013.V3N6P153
- Ojo, F. T. (2013). Population Education for Better Quality Life. *Journal of Educational and Social Research*, 3(6), 153-159.
- Patriansyah, W., Hasibuan, N., Hasibuan, M., & Juniasih, T. E. (2024). Analisis Peran Pendidikan Politik Dalam Membangun Kesadaran Mahasiswa Berpartisipasi Dalam Pemilu Tahun 2024. *Aliansi: Jurnal Hukum, Pendidikan dan Sosial Humaniora*, 1(2), 40-49.
- Peng, Y. S., & Lin, S. S. (2009). National culture, economic development, population growth and environmental performance: The mediating role of education. *Journal of business ethics*, 90, 203-219.
- Pogozheva, A. V., & Smirnova, E. A. (2020). Educational programs for the population in the field of the healthy nutrition is the basis for the prevention of non-communicable diseases. *Hygiene and Sanitation*, 99(12), 1426-1430.
- Prayugo, A., & Prayitno, R. B. P. (2022). Pendidikan Politik Sebagai Proses Belajar Membentuk Kesadaran Politik dan Peran Kewarganegaraan. *EDUKASIA: Jurnal Pendidikan Dan Pembelajaran*, 3(3), 427-442.
- Salavera, C., Usán, P., & Teruel, P. (2019). The relationship of internalizing problems with emotional intelligence and social skills in secondary education students: gender differences. *Psicologia, reflexao e critica: revista semestral do Departamento de Psicologia da UFRGS*, 32(1), 4. <https://doi.org/10.1186/s41155-018-0115-y>
- Sánchez, J. B., Lai, M. S., Sawyer, C., & Gerland, P. (2023). Population, education and sustainable development: interlinkages and select policy implications. *UN Department of Economic and Social Affairs (DESA) Policy Briefs*. 94–103 (10). <https://doi.org/10.18356/27081990-152>.
- Septiani, E., Setyowati, D. L., & Atmaja, H. T. (2022). Integrating Population Education in Sekolah Siaga Kependudukan (SSK) in Building a Planned Generation. *JESS (Journal of Educational Social Studies)*, 11(2), 113-121.

- Singh, V.K. Nayak, A.K. (2005). *Life-long education*. New Delhi: Ajay Verma for Commonwealth Publishers
- Šolević, M. M. (2020). Modern changes in the educational structure of the population and regional economic development. *Megatrend revija*, 17(4), 125-140.
- Sturgeon, S. (2022). Digital literacy of the population as the foundation of the digitalization of the state. *Telekomunikacijni ta informacijni tehnologiji*, 76(3) doi: 10.31673/2412-4338.2022.031220
- Sudarman, Faisal Adnan Reza, (2023), "COVID-19 Survivors: The Role of Religion and Religiosity" in *International Conference on Multidisciplinary Science*, KnE Life Sciences, pages 345–356. DOI 10.18502/kss.v8i16.14053
- Suharto, E. (2010). *Membangun Masyarakat, Memberdayakan Rakyat*. Bandung: Refika
- Veen, R. V. D. (2003). Community development as citizen education. *Int. of Lifelong Education*, 22(6), 580-596.
- Suneki, S., Larasati, E., Yuwanto, Y., & Fitriyah, F. (2021, March). Political Education as the Civic Application Engagement for Strengthening Democracy (The Case Study in Grobogan Regency). In *Proceedings of the 5th International Conference on Indonesian Social and Political Enquiries*, ICISPE 2020, 9-10 October 2020, Semarang, Indonesia.
- Trochtová, L. S., Pospíšil, J., & Pospíšilová, H. (2021). Social risks as the source of threats and concerns: The survey in the Czech Republic. *Societies*, 11(4), 139.
- Viederman, S. (1972). *Population Education in the United States*. 36(4). <https://eric.ed.gov/?id=EJ055276>
- Wijayanti, Y. T., Sumiyati, S., Tira, D. S., & Saputra, M. K. F. (2024). Health education for the community in the prevention of hypertension and stroke. *Journal Pengabdian Masyarakat Edukasi Indonesia*, 1(3), 77-84.
- Winter, L. (2011). Parent knowledge of effective parenting strategies: Its relationship to parenting confidence, competence and problematic child behavior in a population context. [https://espac.e.library.uq.edu.au /view /UQ:267871](https://espac.e.library.uq.edu.au/view/UQ:267871)
- World Bank. (2002). *Education and HIV/AIDS: a window of hope*. Washington, DC: World Bank.
- Xu, W. (2023). Research on Primary and Secondary School Intangible Cultural Heritage Education and Student Cultural Identity. *Journal of Sociology and Ethnology*, 5(11), 187-192.
- Xu, Y., Cai, W., Hu, J. B., Shi, Q. C., & Li, L. (2005). Levels of common knowledge on common psychiatric disorders and therapeutic means taken

in general population: effects of education level and living area. *Zhonghua yu fang yi xue za zhi . Chinese journal of preventive medicine*, 39(4), 237-240.

Zhang, X., Admiraal, W.F., & Saab, N. (2021). Teachers' motivation to participate in continuous professional development: relationship with factors at the personal and school level. *Journal of Education for Teaching*, 47, 714 - 731.

Zhaoyang, L. (2017). Relationship between Educational Society and Nature - Education Accumulation Study. *Research & Reviews: Journal of Educational Studies*, 3(3), 1-10.

Zhou, X., Li, X., Wang, Y., Song, C., Zhang, Z., & Yin, Y. (2023). Conceptual Analysis of Environmental Protection for Higher Education Population. *Advances in Education, Humanities and Social Science Research*, 6(1), 69-69.

تعارض منافع

«هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است»

COPYRIGHTS

©2021 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی